

UVODNA RIJEČ

Samozvani genijalci protiv umirovljeničkih pudlica?

Piše: Jasna A. Petrović

Hoće li, kao obično, pred izbore, svaka malo jača politička opcija pridobiti „svoju“ umirovljeničku stranku? Tako je godinama Hrelja bio priljubljen uz SDP i dobivao zajamčeno mjesto na vrhu izborne liste i doživio 18 godina saborskog staža, da bi se onda prebacio u glasača HDZ-a. HSU, pak, kao najjača umirovljenička stranka, ali s relativno nevidljivim političkim rejtingom, možda jedina ima mogućnost naći kvalificiranog mladoženju.

Možda najspektakularniji sporazum ostvario se pred prošle izbore neparlamentarne Stranke umirovljenika Lazara Grujića i Bernardićevog SDP-a prije raspada, ali kad ih je Bernardić prevario, brzo su se prebacili na Domovinski pokret i Škoru i – opet ostali bez fotelje.

Čačić je pred izbore brzo osnovao HNS-ovu umirovljeničku stranku, a i inače, i prije je tako bilo uobičajeno. Sve stranke imaju neku svoju: Zoki je imao Hrelju, Karamarko Špiku, HSS ima svoje penziće... To je brend budućnosti, to da imaš svoju „bijelu glavu“, svoju sivu panteru kao mamca za glasove umirovljenika. I onda kad ideš pogledati što takve umirovljeničke strančice nude ili traže (baš svejedno!), zaboli te glava jer je teško razumjeti njihove računice.

Tako je relativno friška Politička platforma Umirovljenici zajedno, koju čine Stranka umirovljenika, Blok umirovljenici zajedno i Demokratska stranka umirovljenika, izradila populistički program koji vjerojatno ni njihovi najmiliji članovi obitelji ne razumiju. Primjerice, kažu kako nije normalno da „osobe umirovljene prije 15 ili 20 godina uz puni radni staž imaju mirovinu 450–500 € umjesto minimalno 750 € koliko bi po našem prijedlogu trebali imati, baš kao što po istim uvjetima otprilike imaju umirovljenici koji posljednjih godina odlaze u mirovinu“. Umirovljenici zajedno traže „ponovni izračun mirovina na bazi 75-80 posto neto plaće u posljednjih ili najboljih 10 godina uz ukidanje penalizacije sa navršениh 65 godina života uz AVM od 18,5 eura što za puni radni staž od 41 godine daje najmanju mirovinu od 750 eura“. Doista nam je teško razumjeti što je s time pisac htio reći.

No, sve to postaje i zabavno, jer bi ovi združeni umirovljenici koji se svađaju sa HSU-om i umirovljeničkim udrugama, pa i sa solistom Hreljom, htjeli biti članovi Nacionalnog vijeća, jer su jednom za vrijeme Kosorice i bili pa na njega polažu autorsko pravo. I što sad kad su tamo samo dvije najveće umirovljeničke udruge, koje uopće nisu u lovu na saborske fotelje! To bi bilo kao da Radnička fronta zatraži od Vlade da i oni sudjeluju u Gospodarskom socijalnom vijeću, a možda i u kolektivnim pregovorima.

I tako su sada novine pune samozvanih genijalaca, koji više ne znaju s kojom političkom strankom raspravljaju, pa niti što zapravo traže, ali bi rado umjesto „umirovljeničkih pudlica“ bili u Nacionalnom vijeću. Jest da to nije saborska fotelja, ali je vidljiva drvena stolica, pa možda s nje lakše odskoče na saborsku plaću. Tako vam je to, dragi čitatelji.

U OVOM BROJU:

KAKO POPRAVITI ZAKONE ZA STARIJE

Zrno po zrno – do dostojanstva

MIROVINSKE IDEJE SA SVIH STRANA (3)

FOKUS:

Opasna koalicija nudi privatizaciju mirovinskog sustava

INTERVJU

JOSIP MILIČEVIĆ, glavni tajnik Mreže mladih Hrvatske

Mladi i stari ne mogu jedni bez drugih

APEL SABORSKIM ZASTUPNICIMA ŽELJKO GARAČA O 2. STUPU

To je neuspjeli eksperiment i točka!

PRAVA FORMULA ZA DOSTOJANSTVO

Kad će Hrvatska vratiti minimalnu mirovinu?

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika Hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

Kad će Hrvatska vratiti minimalnu mirovinu?

Prije gotovo 25 godina, 1. siječnja 1999. godine, izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju, ukinuta je minimalna mirovina i uvedena tzv. najniža mirovina, koji je za cilj imao zaštititi od siromaštva mnogobrojne bivše radnike koji su uglavnom zbog rata, privatizacije i isplaćivanja dijela plaće „na ruke“ preživljavali od plaća ispod minimuma, a shodno tome uplaćivani su i neadekvatni mirovinski doprinosi. Od tada svi umirovljenici čija je mirovina na osnovi navršenog mirovinskog staža i ostvarenih plaća manja od najniže mirovine, imaju pravo na tu vrstu mirovine.

Najniža mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini 103% aktualne vrijednosti mirovine (AVM) na dan određivanja mirovine. Najniža mirovina određuje se uz primjenu polaznog faktora i mirovinskog faktora. Od 1. srpnja 2023. vrijednost najniže mirovine za jednu godinu mirovinskog staža iznosi 12,13 EUR (91,39 kn), pa se prema navedenom najniža mirovina izračunava tako da se vrijednost mirovine (12,13 eura) pomnoži s godinama staža. Tako najniža mirovina za 15 godina staža iznosi 184,50 eura, za 20 godina staža 246 eura, za 30 godina staža 363,90 eura, a za 40 godina staža 485,20 eura. No, podsjetimo da je u početku bila i za 6,15 posto niža, no umirovljeničke udruge su se izborile za dvije povišice.

Čemu još penalizacija?

Nevjerovatno je, međutim, da se i najniže mirovine mogu penalizirati, pa tako netko tko ode po sadašnjim uvjetima pet godina ranije u mirovinu, muškarac sa 60 godina života i primjerice 30 godina staža, neće dobiti propisanu najnižu mirovinu, već 43,67 eura niže, odnosno samo 320,23 eura. Treba priznati da je institut najniže mirovine ipak prosječno podigao mirovine za stotinjak eura. Naime, prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u rujnu je isplaćeno 306.944 najnižih mirovina, pri čemu je prosječan iznos te mirovine 316,77 eura. Da im je mirovina izračunavana samo na temelju staža i plaća, prosjek bi bio tek 214,60 eura!

No, 316 eura koliko prosječno prima toliki broj umirovljenika je doista ispod svakog minimuma dostojanstvenog života u starosti. Zbog toga je Sindikat umirovljenika zajedno s Maticom umirovljenika već nekoliko puta, a zadnji put na sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe u rujnu 2023., podnio zahtjev Vladi da se ponovno uvede institut minimalne mirovine, ali koji bi se odnosio na sve umirovljenike, a ne samo one koji su imali niske uplate doprinosa.

Svima 90 eura više

Prijedlogom umirovljeničkih udruga minimalna mirovina bi iznosila 40 posto minimalne bruto plaće kao osnova za prvih 15 godina radnog staža, a na to bi se za svaku dodatnu godinu staža dodavala vrijednost jednog AVM-a koja trenutno iznosi 11,77 eura. Trenutna minimalna bruto plaća iznosi 700 eura, te bi prema ovoj računici umirovljenih za osnovnih 15 godina staža dobio 280 eura. Onaj sa 20 godina staža bi uz osnovnih 280 eura dobio još 58,85 eura (5 x 11,73) za dodatnih pet godina staža, odnosno ukupno 338,85 eura. Usporedbe radi, trenutno umirovljenik s najnižim mirovinom i 20 godina staža dobiva skoro 93 eura manji iznos (246 eura).

Po istoj matematici minimalne mirovine, umirovljenik sa 30 godina staža dobio bi mirovinu u iznosu od 456,55 eura, za razliku od najniže mirovine prema kojoj sada dobiva 363,90

eura. A umirovljenik sa 40 godina staža bi dobio minimalnu mirovinu od 574,25 eura, a po sadašnjoj najnižoj mirovini dobiva 485,20 eura. Kada se spozna da osoba koja je 40 godina radila i bila potplaćena cijeli radni vijek dobiva ovako skroman iznos u mirovini, to je svakako zvono za uzbunu i jasan pokazatelj da sadašnji model najniže mirovine je promašen.

Podilaženje poslodavcima

U neformalnim razgovorima s predstavnicima iz Ministarstva rada i mirovinskog sustava često se može čuti kako mnogi primatelji najniže mirovine su zapravo bivši vlasnici tvrtki ili obrta koji su sebi isplaćivali minimalce, a stjecali bogatstvo i da su zapravo nagrađeni najnižom mirovinom. Istina je da među 307 tisuća umirovljenika s najnižim mirovinama ima i takvih slučajeva, no riječ je o manjini, te se zapravo na taj način pokušava skrenuti problem siromaštva stotina tisuća umirovljenika koji su ispaštali i kao radnici, a sada još više i kao umirovljenici.

A da hoće, Vlada bi u budućnosti vrlo lako iskorijenila i takve slučajeve, a ne da u sljedećoj godini povećava minimalnu bruto plaću na samo 840 eura, čime podilazi udrugama poslodavaca kako bi i dalje mizerno plaćali svoje radnike, ujedno paradoksalno poticali spomenute vlasnike tvrtki i obrta da si isplaćuju minimalce, plaćaju radnike ili sami sebe dijelom „na ruke“ i slično. Dakako, povećanje minimalne bruto plaće bi se pozitivno odrazilo i na uplatu viših doprinosa, pa bi i sadašnji i budući umirovljenici imali koristi...

Paralelno s aktivnostima na nacionalnoj razini, SUH djeluje i na međunarodnoj sceni, pa su tako njegovi predstavnici na nedavno održanoj sjednici Europske federacije sindikata umirovljenika FERPA-i u Bruxellesu, zajedno s drugim kolegama iz europskih sindikata umirovljenika, raspravljali o uvođenju univerzalnog modela minimalne mirovine koji bi vrijedio u svim članicama Europske unije. Iako Europska unija ima fokus na uvođenju zajedničkog modela minimalne plaće, FERPA će se pokušati izboriti da se isto učini i za mirovine.

Igor Knežević

Zrno po zrno – do dostojanstva

1. IZMJENE ZAKONA O OBVEZNYM ODNOSIMA

Predstavnici Sindikata umirovljenika su, zajedno s Maticom umirovljenika, sudjelovali u radu brojnih radnih skupina u vezi različitim prava umirovljenika, a Sindikat je, k tome, sudjelovao u e-savjetovanju glede više zakonskih izmjena. Kao prvo, nakon 12 godina borbe za izmjenu Zakona o obveznim odnosima, konačno su po završetku rada radne skupine u kojoj je sudjelovao i SUH, izmjene upućene u e-savjetovanje. Nažalost, unatoč brojnim prijedlozima koje je SUH uputio, kao i inovativnim rješenjima od strane drugih sudionika u radnoj skupini, ostalo je puno neodgovorenih pitanja na koja se osvrnuo kroz e-savjetovanje.

U sadašnjoj društvenoj situaciji pokazatelji govore da su ugovori o uzdržavanju, u pravilu, a posebno ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, način za pljačkanje starijih i nemoćnih osoba u potrebi, da se takvi ugovori ne razumiju i imaju zbunjujuće nazive – doživotno ili dosmrtno uzdržavanje, da služe prevarantima za bogaćenje, a da osobe koje sklope takav ugovor ostaju bez imovine i bez uzdržavanja "na cesti" i tako postaju teret države. Prema različitim istraživanjima od 7 do 20 posto anketiranih starijih osoba ne razlikuju ta dva instituta, zbog čega nerijetko bivaju prevareni. Zbog tih razloga Sindikat umirovljenika predlaže dodatno ojačati odredbe ZOO-a o ugovoru o doživotnom uzdržavanju, ukinuti odredbe ZOO-a u pogledu ugovora o dosmrtnom uzdržavanju te dopuniti odredbe ZOO-a o ugovoru o darovanju i s nametom.

Privatna ili društvena odgovornost?

Predložene izmjene i dopune ZOO-a su načelno dobre, ali ih treba dodatno dopuniti i ojačati institut na sljedeći način: izrada socijalne anamneze za primatelja uzdržavanja od strane centra za socijalnu skrb i donošenje zaključka o tome da ugovor koji zadovoljava potrebe primatelja uzdržavanja treba biti obavezni dio prethodnog postupka za sklapanje ugovora. Zaključak zavoda za socijalnu skrb treba biti priložen ugovoru kod njegovog potvrđivanja, jer bi u protivnom, prema mišljenju SUH-a, ugovor bio ništetan.

Takvo je uključivanje sustava socijalne skrbi u pronalaženje i evaluaciju rješenja te nadzor nad realizacijom rješenja uzdržavanja starijih osoba, vrlo često primijenjeno u većini europskih država.

Nesporno je da se uzdržavanje pretvorilo u svojevrsan lešinarski biznis posebno stoga jer su u Republici Hrvatskoj starije osobe u 89 % slučajeva vlasnici nekretnina u kojima žive i time postaju mete osoba koje žele na brz način riješiti svoje stambeno pitanje ili uvećati osobno bogatstvo. Sklapanjem ugovora o uzdržavanju žele se dohvatiti vlasništva nad nekretninama, ali ne i skrbi o starijoj osobi.

Stoga bi prije sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju zavod za socijalnu skrb, ocjenjujući sve okolnosti vezane za obje strane donio odgovarajući zaključak o potrebi sklapanja ugovora. Ovlaštena osoba – sudac ili javni bilježnik – bila bi dužna prije ovjere ugovora utvrditi je li priložen zaključak nadležnog zavoda za socijalnu skrb, pod prijetnjom ništetnosti ugovora.

Prema mišljenju SUH-a obavezni dio postupka i priložene dokumentacije kod potvrđivanja ugovora o doživotnom uzdržavanju treba biti i potvrda o nekažnjavanju davatelja uzdržavanja, ne starija od 30 dana, o nekažnjavanju za kaznena djela protiv života i tijela te kaznenog djela protiv državne ili privatne imovine. Time bi znatno otežali prevarantima, kriminalcima i kažnjavanim osobama otimanje imovine starijih i nemoćnih osoba sklapanjem tih ugovora.

Nadalje, SUH smatra da umjesto tri dopuštena ugovora o uzdržavanju po jednom uzdržavatelju treba tu mogućnost ograničiti samo na dva ugovora o doživotnom uzdržavanju, jer u protivnom to već prelazi u vrstu biznisa.

Ukinite ugovore o dosmrtnom uzdržavanju

SUH i dalje traži ukidanje instituta ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, zasigurno jednog od najprjepornijih instituta Zakona o obveznim odnosima. U taj Zakon ugrađen je 2006. godine, a dotle je kao neimenovan ugovor bio primjenjivan u praksi. Iz Zakona o nasljeđivanju preuzet je institut ugovora o doživotnom uzdržavanju. Oba ugovora su vrlo slična, kako formom tako i sadržajem. Sam naziv ugovora „doživotno uzdržavanje“ i „dosmrtno uzdržavanje“ dovodi u zabludu u pogledu identifikacije ugovora tako da primatelj uzdržavanja nerijetko ne zna koji ugovor potpisuje. Obveze davatelja uzdržavanja praktički su identične u obje vrste ugovora. Ugovori moraju biti sastavljeni u pisanom obliku. Oba ugovora moraju se ovjeriti na sudu ili solemnizirati kod javnog bilježnika. Ono što ih čini različitim jeste određivanje trenutka transfera imovine primatelja uzdržavanja. Dok je kod ugovora o doživotnom uzdržavanju prijenos imovine primatelja uzdržavanja odgođen do njegove smrti, kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju prijenos imovine uzdržavanog moguć je odmah nakon ovjere ugovora na sudu ili solemnizacije kod javnog bilježnika.

Kad se uzme u obzir da najveći broj zlouporaba instituta uzdržavanja nastaje iz ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, postavlja se pitanje zašto omogućiti da se, za potpuno istu činidbu, a to je uzdržavanje primatelja uzdržavanja, omogućuje davatelju dosmrtnog uzdržavanja da odmah otuđi imovinu uzdržavanog, a da praktično nije niti započeo s obvezom uzdržavanja.

Nadalje, osoba koja je dobila imovinu nije ništa dala zauzvat pa se ne bi moglo reći da je to dvostranoobvezni, naplatni pravni posao ravnopravnih stranaka u kojoj imamo jednakost činidbe i protučinidba sukladno svim pravilima i načelima privatnog prava.

Darovanje s uzdržavanjem?

Sindikat umirovljenika Hrvatske umjesto ugovora o dosmrtnom uzdržavanju predlaže uvođenje instituta ugovora o darovanju s nametom u člancima 484. do 487. Zakona o obveznim odnosima. Predloženim ukidanjem ugovora o dosmrtnom uzdržavanju mogla bi nastati pravna praznina za one osobe koje stvarno žele dati svoju imovinu nekome i to odmah, ali ipak žele nešto od te osobe, a naravno i za stjecatelje imovine kojima to treba i odgovara i koji bi mogli postati vlasnici npr. nekretnina odmah.

S obzirom da osoba sklapanjem ugovora o dosmrtnom uzdržavanju nekom odmah prenosi vlasništvo imovine, a odmah ne dobiva ništa, po svojoj prirodi takav ugovor ima elemente darovanja jer nema činidbe i protučinidbe. Prema sadašnjem pravnom okviru nema garancije da će osoba nakon sklopljenog ugovora o doživotnom uzdržavanju to uzdržavanje i dobiti, ali imovinu više nema. Smatramo da takav pravni posao ima sve elemente darovanja.

Time bi riješili i glavni problem u pogledu ugovora o doživotnom/dosmrtnom uzdržavanju, što se ne smije riješiti samo promjenom

naziva. SUH, dakle, predlaže da novi pravni okvir za regulaciju takvih društvenih odnosa i potreba bude ugovor o darovanju s nametom koji treba dopuniti odgovarajućim odredbama.

2. IZMJENE ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Sindikata umirovljenika Hrvatske predložio je sljedeće izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku: u trećem dijelu ZPP-a POSEBNI POSTUPCI trebalo bi dodati glavu 32 c - Postupak u sporovima radi raskida, utvrđenja ništetnim i poništenja ugovora o doživotnom uzdržavanju i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i čl. 502 koji glasi: „U postupku radi raskida, utvrđenja ništetnim i poništenja ugovora o doživotnom uzdržavanju i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, a osobito u određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek voditi računa o potrebi hitnog rješavanja tih sporova. U postupku radi raskida, utvrđenja ništetnim i poništenja ugovora o doživotnom uzdržavanju i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, rok za odgovor na tužbu je 15 dana, a ročište za glavnu raspravu mora se održati najkasnije u roku 30 dana od dana primitka odgovora na tužbu. U postupku pred drugostupanjskim sudom, sud mora donijeti presudu u roku 30 dana od primitka žalbe.

Sudovi zbog svoje opterećenosti velikim brojem predmeta često ne mogu poštovati ovu odredbu, pa se takvi sporovi vode godinama, tako da nije rijetkost da stare osobe umru prije pravomoćne odluke suda. Stoga je potrebno precizno odrediti što kraće rokove u kojima su sudovi dužni postupati.

3. IZMJENE OBITELJSKOG ZAKONA

Sindikata umirovljenika Hrvatske predložio je sljedeće izmjene Obiteljskog zakona:

u čl. 283. treba brisati st. 3.; te u čl. 288. treba brisati st. 2. Predlaže da se bake i djedovi ne terete kao obveznici uzdržavanja unuka iz više razloga. Djedovi i bake su odgajajući svoju djecu obavili svoju roditeljsku dužnost i nije prirodno da ponovo obavljaju roditeljske dužnosti prema svojim unucima, ugrožavajući vlastito uzdržavanje i socijalnu sigurnost. Teret uzdržavanja treba biti skinut s baka i djedova, jer ne treba štiti jednu ranjivu skupinu - djecu, ugrožavajući materijalnu sigurnost druge ranjive skupine - baka i djedova.

Naime, treba uzeti u obzir činjenicu da je svaka treća osoba starija od 65 godina u Republici Hrvatskoj u zoni rizika od siromaštva, te da 65 % umirovljenika prima mirovinu nižu od linije siromaštva, pa plaćanje uzdržavanja za unuke vodi do dodatnog osiromašenja ionako siromašnih umirovljenika. K tome, većina baka i djedova usprkos plaćanju uzdržavanja ne viđa svoje unuke, pa ni to ne može biti razlog za nametanje ove obveze.

Postoji institut privremenog uzdržavanja propisan Zakonom kojim država pomaže u slučajevima kada je materijalna sigurnost djeteta ugrožena. Tim Zakonom propisan je postupak Zavoda za socijalnu skrb u slučajevima kada jedan roditelj ne plaća uzdržavanje. Stoga tu obavezu ne treba prebacivati na bake i djedove, već je država dužna brinuti o djeci kad roditelj ne izvršava svoju dužnost. Ustavom RH propisana je zaštita djece, a čl. 64. st. 5 država osobitu skrb posvećuje djeci za koje se ne brinu roditelji. Nažalost, SUH-ov zahtjev nije prihvaćen, kako se ne bi otvorila Pandorina kutija i pojavilo previše prijedloga za izmjenu Obiteljskog zakona (npr. pitanje pobačaja, posvajanje od strane LGTB osoba itd.).

4. IZMJENE ZAKONA O PRIVREMENOM UZDRŽAVANJU

Ukidanje alimentacije za djedove i bake definitivno je dogovoreno na sastanku Sindikata umirovljenika Hrvatske (SUH), Matice umirovljenika Hrvatske i Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike 6. studenoga 2023. Ministarstvo je tražilo tog dogovora dalo sljedeće javno tumačenje: „U pogledu

uzdržavanja djeteta, roditelji su prvi dužni uzdržavati svoje maloljetno dijete. U vezi uzdržavanja unuka od strane bake i djedova, navedene odredbe i dalje ostaju u Obiteljskom zakonu poštujući Konvenciju o pravima djeteta u smislu da ako roditelj ne uzdržava maloljetno dijete, dužni su ga uzdržavati baka i djed po tom roditelju. Pritom, sud je dužan voditi se načelom razmjernosti i obiteljske solidarnosti na način da osobe koje su dužne uzdržavati, međusobnom uzdržavanju pridonose prema svojim mogućnostima i potrebama uzdržavane osobe, uz uvjete i na način određen Obiteljskim zakonom.

Nadalje, Zakonom o privremenom uzdržavanju uređeno je pod kojim uvjetima će država početi isplaćivati privremeno uzdržavanje i sada, Nacrtom prijedloga zakona o privremenom uzdržavanju brisana je obveza provjere baka i djedova doprinose li uzdržavanju ili ne“, naglasilo je Ministarstvo u svom pisanom otpravku. Drugim riječima, umirovljeničke udruge su nakon mnogo godina uspjele postići da se uzdržavanje od države može dobiti i bez upućivanja snaha od strane Zavoda za socijalnu skrb da prethodno sudskim putem zatraže alimentaciju od baka i djedova, kakvih je slučajeva trenutno presuđeno 114, dok je većina prihvatila nagodbu kako bi mogli nastaviti viđati svoje unuke, jer nakon sudskog postupka, takve se obiteljske veze uglavnom kidaju.

5. IZMJENE ZAKONA O NACIONALNOJ NAKNADI ZA STARIJE OSOBE

Pravo na nacionalnu naknadu za starije osobe uvedeno 2021. na inicijativu Sindikata umirovljenika Hrvatske do sada je mogao ostvariti hrvatski državljanin koji je navršio 65 godina života s prebivalištem na području Republike Hrvatske u neprekidnom trajanju od 20 godina neposredno prije podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava. Međutim, umjesto očekivanih dvadesetak tisuća, to pravo trenutno koristi samo 7.057 korisnika, te je stoga na inicijativu umirovljeničkih udruga i Uprave za mirovinski sustav Ministarstva osnovana radna skupina i dogovorene su izmjene. Prvo, to će pravo ostvariti starije osobe i sa samo 10 godina prebivanja u Hrvatskoj.

Po novome prihodovni census, odnosno visina prihoda korisnika i/ili članova kućanstva ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini po članu kućanstva mjesečno, podiže se na dvostruki iznos nacionalne naknade, odnosno 300 eura po članu kućanstva mjesečno u 2024. godini.

Vežano za uvjet da korisnik nacionalne naknade ne smije imati sklopljen ugovor o doživotnom, odnosno dosmrtnom uzdržavanju kao primatelj uzdržavanja, dodaje se iznimka za one situacije kada je pokrenut postupak za raskid, utvrđenje ništetnosti ili poništenje ugovora. Time se Zakon horizontalno usklađuje sa Zakonom o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 18/22., 46/22. i 119/22.) koji na taj način propisuje uvjet za ostvarivanje prava na zajamčenu minimalnu naknadu.

Na inzistiranje SUH-a Zavodu za mirovinsko osiguranje se izmjenama zakona obvezuje da s Hrvatskom poštom ugovori obavljanje poslova zaprimanja zahtjeva i dokumentacije u vezi s rješavanjem o pravu na nacionalnu naknadu kako bi se građanima i u manjim mjestima, u kojima je poštanski ured često jedino i najbliže mjesto kontakta s javnopravnim tijelima, olakšao pristup uslugama Zavoda, a uzimajući u obzir i činjenicu da se često radi o starijim i slabo pokretnim osobama.

Iznos nacionalne naknade podiže se na 150 eura od 1. siječnja 2024. Budući da se iznos nacionalne naknade od 1. siječnja 2024. podiže na iznos od 150 eura, što je povećanje od 24,26% u odnosu na iznos od 120,71 eura iz 2023. godine, iznimno se u 2024. godini nacionalna naknada neće usklađivati prema stopi promjene indeksa potrošačkih cijena iz 2023. godine u odnosu na 2022. godinu prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Uređuje se konačno isplata nacionalne naknade te omogućuje isplata putem pošte na adresu korisnika, na njegov zahtjev. U tom smislu se uređuje ugovaranje poslovnog odnosa s poštom te mogućnost isplate opunomoćeniku koji u ime korisnika prima mirovinu u gotovini na adresu.

Jasna A. Petrović

FOKUS: Poduzetnici bi sve privatizirali

Opasna koalicija nudi privatizaciju mirovinskog sustava

Glas umirovljenika pratit će i komentirati javne istupe političkih stranaka o mirovinskom sustavu

Parlamentarna stranka Fokus najavila je krajem listopada 2023. svoj prijedlog mirovinske reforme, i to netom nakon što je sličan uvod u njihov prijedlog dao ministar financija Marko Primorac. No, tome ćemo se vratiti kasnije.

Noviji predsjednik Fokusa i bivši saborski zastupnik Davor Nađi, ekonomist, koji je svoje zastupničko mjesto vratio Dariju Zurovcu, gradonačelniku omanjeg gradića kraj Zagreb Svete Nedelje, čiji je bio zamjenik gradonačelnika, a poslije i neuspješni kandidat za zagrebačkog gradonačelnika, vrlo je jednostavno izložio svoj prijedlog mirovinske reforme. Prvo, predlaže podrezivanje i smanjivanje doprinosa za javni mirovinski stup sa 15 na samo 13 posto plaće, iako bi to bilo već drugo ozbiljno rezanje doprinosa sa prvotnih 20 posto 2002. godine na samo 15 posto. Ambiciozni mladi biznismen nije svjestan da je sa sadašnjih 15 posto doprinosa za javni stup Hrvatska u Europskoj uniji već pala na dno te da je među tri zemlje na dnu ljestvice po relativnoj vrijednosti prosječne mirovine, odnosno njezinom udjelu u prosječnoj plaći.

Uzmi javne novce i vrti

Fokus, nadalje, traži povećanje izdvajanja za vlastitu mirovinsku štednju s pet na sedam posto, i to novim zahvatom iz javnog stupa, i to u vrijeme kad se 80 posto svih novo umirovljenih građana vraća u prvi mirovinski stup zato jer su mirovine iz mješovitog dvostupnog modela niže od mirovina iz prvog stupa. Zna, nadamo se, da je većina postsocijalističkih europskih zemalja koje su bile prisiljene početkom 21. stoljeća od strane međunarodnih financijskih institucija uvesti obvezni drugi mirovinski stup, u međuvremenu odustalo od tog štetnog i opasnog modela i transformiralo ga u dobrovoljni. Naime, zašto bi siromasi morali financirati igrice mirovinskih fondova, da bi samo oni s mirovinama od oko 2.300 eura mogli od toga profitirati?! K tome, svi su mirovinski obvezni fondovi u Hrvatskoj u vlasništvu stranih banaka i njihove su investicije politizirane i nesigurne.

Nađi, nadalje, želi osnovati Fond za stabi-

lizaciju mirovinskog sustava, koji bi se „punio dvije do tri godine prije početka reforme, iz raznih poreznih prihoda i dobiti od HNB-a te dijela koji se uplaćuje u proračun“, te dodaje, „kada bi se Fond napunio na razini dva do tri posto BDP-a, tada bi se krenulo u mirovinsku reformu na način da se izdvajanja za drugi stup poveća s pet na sedam posto, što predstavlja povećanje vlastite štednje za 40 posto, a da se smanje izdvajanja za prvi stup s 15 na 13 posto“, još je jednom pojasnio Nađi. Iz tog bi se Fonda „moglo kompenzirati slabije punjenje doprinosa u prvom stupu, a ako bi došlo do recesije, u njemu bi bilo dovoljno novca za isplatu mirovina iz prvog stupa, u slučaju slabijeg punjenja proračuna“.

Siromašni će raditi za bogate

Naravno, Fokus naglašava kako je protiv povećanja ukupnog doprinosa za mirovinsko osiguranje sa sadašnjih 20 posto. K tome je i zagovornik veće slobode upravljanja mirovinskom štednjom, bez da pojašnjava tko bi i kako osiguravao uređene doprinose od propasti na sve liberalnijim tržištima dionica. I, sada dolazimo na još nesuvisliji prijedlog o mogućnosti isplate do 25 posto mirovinske štednje, valjda one iz drugog stupa. To bi značilo da se poništava svrha mirovine kao osiguranja starosti, već se pretvara u isplatu keša za investicije, dugove, ovrhe itd.

Njegov je „film“ i uvođenje više modela isplate mirovine i liberalizacija ulaganja mirovinskih osiguravateljskih društava, koja bi mogla „vrtiti“ sredstva za isplatu mirovina iz drugog stupa bez ikakvog ozbiljnog nadzora.

Veselo zaključuje kako bi rezultat toga bile veće mirovine u budućnosti, a sigurnije mirovine sada! Zaključak koji nema veze s premisama, no koga briga, kad je on mladi poduzetnik i ima pravo blebetati što mu se hoće.

Ima on i svoje obrazloženje kako mirovinski sustav dugoročno nije održiv, te će „već kroz nekoliko godina prestati stizati EU novac u ovim iznosima, a pogoršavat će se

demografska slika te će prva jaka recesija stvoriti problem s redovnom isplatom mirovina. A čak i dok nema recesije, mirovine su sve manje u odnosu na plaću te garantiraju samo siromaštvo umirovljenicima“. Ova strancička predstavlja sebe kao borca protiv siromaštva starijih osoba i niskih mirovina, a rješenja koja nudi su u potpunosti oprečna takvom cilju.

Penzići, nemojte glasati za njih

Njegov Fond bi, kaže Nađi, djelovao i protuciklički tako da bi u vremenu rasta gospodarstva povlačio dio sredstava s tržišta i smanjivao inflatorne pritiske, dok bi u vrijeme recesije otpuštao sredstva natrag u ekonomiju i kroz isplatu mirovina poticao lakši izlazak iz recesije. Sve ste razumjeli, zar ne?

E sada i nešto ozbiljnije. Ako ministar financija Primorac i nije formalno član Fokusa, onda je preuzeo njihov model i nabrzaka proveo mini reformu drugog mirovinskog stupa, ali se zbog ozbiljnog protivljenja radničkih sindikata i umirovljeničkih udruga zaustavio na pola te nije zagrabio u dodatne novce iz javnih doprinosa, i malo je smanjio postotak otkidanja mirovina za opću potrošnju na 20 posto. Tako bi Hrvatska bila na putu da preuzme neki oblik australskih mirovina prema kojemu će velika većina zaposlenih primati najnižu mirovinu, a samo će elita imati mirovine od kojih će moći pristojno živjeti.

I u poznatom portalu mirovina.hr čak 92 posto anketiranih je oštro protiv smanjivanja doprinosa za prvi javni stup, ali to nije briga ovu stranku, koja je upravo sklopila predizbornu koaliciju centrističko-liberalnog smjera, u kojoj su uz mlade poduzetnike iz Fokusa, Narodna stranka-Reformisti, Istarski demokratski savez i riječki PGS. Radimir Čačić nudi nešto novo i mnogi bi se mogli zaljepiti na ovaj lijepak. Naš komentar je: opasno, jako opasno za sadašnje i buduće umirovljenike.

Jasna A. Petrović

Navala pripadnika HVO-a na sva prava hrvatskih ratnih invalida

Ustavni sud Hrvatske u prvih deset mjeseci ove godine usvojio je 190 tužbi nekadašnjih pripadnika HVO-a koji žele status HRVI-ja. Sve potvrde o „invaliditetu“ su ukrašene potpisom generala Ljube Česića Rojsa, koji time jamči kako su svi ti pripadnici HVO-a, kao i stotine drugih koji čekaju u redu za podnošenje istih zahtjeva, ranjeni istih dana na „južnom bojištu“. Svi oni, dakle, traže priznanje statusa hrvatskih ratnih vojnih invalida tvrdeći da su stradali u obrani suvereniteta RH iako nikada nisu ratovali na području Hrvatske, a pritom traže i sva prava koja im time pripadaju. Upravni sud RH je njihove zahtjeve prethodno, posve opravdano, odbio, a i sam je Rojs javno izjavljivaao kako su mu naredili Tuđman i Šušak, valjda da nagrade Hrvate iz BIH.

I što sada? Već sada se licitira milijunima eura koje bi Hrvatska, ukoliko upravni sudovi priznaju traženi status HRVI-ja bivšim pripadnicima HVO-a, morala isplatiti na ime zaostalih mirovina, invalidnina, kao i na stambeno zbrinjavanje itd. No, ima i naznaka kako se takva političko-kriminalna priča može vratiti tamo gdje i spada – u DORH, koji će na saslušanje pozvati i samog generala Ljubu Česića Rojsa, ali i povesti istragu kako su povjerljivi dokumenti „iscurili“ iz Ministarstva obrane te postoje li sumnje na otuđivanje službene dokumentacije.

Pripadnici HVO-a već sada su sa penzijama po posebnim propisima na državnom proračunu Republike Hrvatske; njih 6.722 ih prima prosječnu mirovinu od 592,68 eura, što je svakako više od hrvatske prosječne mirovine, ali i od mirovine stvarnih hrvatskih branitelja ostvarene prema ZOMO – njih 58.589 s prosječnom mirovinom od samo 503,63 eura. K tome, ovi iz HVO imaju samo 6 godina i 6 mjeseci radnog staža, dok prosječni hrvatski branitelj ima čak 30 godina i tri mjeseca staža. Naravno, ima i 71.299 hrvatskih branitelja ratnih invalida s prosječnih 1.046,18 eura mirovine, ali i s 18 godina i 8 mjeseci radnog staža. No, HVO-ovci su u visokom startu na najviše braniteljske mirovine i lažne invalidnine.

Tko će pobijediti u ovoj priči: Ustavni sud ili Visoki upravni sud koji je prije skoro nekoliko godina donio jasnu odluku da vojnici HVO-a koji su ratovali u Bosni i Hercegovini imaju pravo na mirovine iz hrvatskog proračuna, ali ne i na naknadu za ratni invaliditet. No, Rojs je potpisao „invalidnine“. Hoće li ih plaćati siromašni hrvatski umirovljenici i branitelji?

Jasna A. Petrović

Mladi i stari ne mogu

● **Vaša organizacija zapravo je savez 77 udruga koje imaju zajednički interes razvijati politike za mlade, bilo na nacionalnoj ili regionalnoj i lokalnoj razini. Iako ste specijalizirani za zagovaranja prava mladih, koliko u vašem radu imate doticaja sa starijim osobama, i da li postoje neki programi ili projekti u kojima ste pomagali i starijoj populaciji?**

Dio naših članica aktivno se bavi projektima i programima usmjerenima upravo na međugeneracijsku solidarnost, vidimo brojne teme i potrebe koje se preklapaju između mladih i starijih osoba. Trenutno smo partneri upravo na jednom takvom projektu gdje je naša uloga da ojačamo zagovaračke kapacitete mladih, a onda će ti isti mladi raditi zajedno s umirovljenicima i starijim osobama te dalje širiti dobivena znanja i vještine. Vjerujemo da su takvi modeli međusobne podrške i zajedničkog učenja ogromna vrijednost i prilika.

● **SUH je 2017. godine organizirao prosvjed u najvećim hrvatskim gradovima pod motom „Zaustavimo siromaštvo starijih osoba“ kojim smo htjeli ukazati na jako loš položaj umirovljenika u Hrvatskoj, te smo pozvali i vašu organizaciju da solidarno sudjeluje u prosvjedu, pa je i predstavnik vaše organizacije bio jedan od govornika na glavnom zagrebačkom trgu. Smatrate li da mladi i stariji u Hrvatskoj dovoljno surađuju i što bi trebalo popraviti ili promijeniti u tom odnosu? Što mladi mogu ponuditi starijima, a što stariji mladima?**

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: Odranska 18, 10020 Novi Zagreb, mob. 098/704 647

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 580 eura; za pola stranice 440 eura i za četvrtinu stranice 290 eura.

jedni bez drugih

Još uvijek nam u uredu na uredskoj ploči stoji prikvačena zahvalnica koju smo kao organizacija dobili za sudjelovanje na tom prosvjedu te smo izrazito ponosni da ste nas prepoznali tada i omogućili nam sudjelovanje. Iako znamo za primjere dobre suradnje vjerujemo da i dalje ima prostora za produbiti istu. Ponekad zaboravimo gledati širu sliku i lako nam se "izgubiti" i fokusirati samo na sve probleme s kojima se suočavaju osobe za koje radimo (u našem slučaju mladi), ali smo svjesni da dugoročno kvalitetna rješenja, pogotovo u području socijalnih politika moraju biti ona koju idu na korist svim članovima društva. Upravo zbog toga vjerujemo da postoji prostor i potreba za još boljom i snažnijom suradnjom.

● **Iz perspektive mladih, čini li vam se da starije osobe i umirovljenici u Hrvatskoj žive dostojanstveno i da imaju dovoljno sredstava za život? Voli li Hrvatska svoje stare? Znete li da stopa siromaštva starijih od 65 godina i dalje raste iz godine u godinu. Prepoznajete li siromaštvo starijih, kopanje po kontejnerima, skupljanje plastičnih boca?**

Kao što je naš predstavnik rekao na prosvjedu 2017., nažalost tako je i danas, sramotno je gledati kako kao društvo tretiramo starije osobe i umirovljenike te vjerujemo da je i to jedan od razloga zašto mladi razmišljaju o iseljavanju. Ako pogledaju svoje bližnje i vide kako su završili njihovi djedovi i bake ili njihovi roditelji to im vjerojatno ne ulijeva snažno povjerenje da smo na ispravnom putu. Smatramo da je i to jedan od snažnijih argumenata za ostanak i borbu mladih, pogled na bližnje koji su mukotrпно radili cijeli svoj život da bi se sada umjesto zasluženog odmora morali još jače boriti za preživljavanje.

● **Kako mladi općenito gledaju na svoju budućnost i starost, izbjegavaju li o tome razmišljati ili ipak već sad promišljaju npr. koliko će im iznositi mirovine i hoće li im to biti dovoljno za lagodan život u poodmakloj dobi? Jesu li mladi uopće upoznati sa trenutnim stanjem u hrvatskom mirovinskom sustavu i znaju li primjerice da će im u trenutku odlaska u mirovinu prihodi odjednom biti više nego upola manji?**

Nažalost mlade kroz formalni obrazovni sustav ne educiramo dovoljno o ekonomskim politikama i alatima općenito pa tako ni o mirovinama. Mnogima je nepoznato kako funkcionira mirovinski sustav te što zapravo znače doprinosi na plaćama te gdje i kako odlaze. Smatramo da je to ogroman problem i bez obzira na velik trud i želju različitih udruga, istraživača te pojedinaca da educiraju mlade, smatramo da je za prave promjene potrebna - sustavna promjena.

● **Nekoliko stotina tisuća mladih je iselilo iz Hrvatske posljednjih 15 godina, a sada smo svjedoci uvoza jeftine radne snage iz zemalja trećeg svijeta. Pa se ističu koristi takve politike, poput povećanja zaposlenosti, pa čak posljedično i oporavka „dostatnosti“ mirovinskog sustava jer se mirovine isplaćuju na temelju uplata doprinosa sadašnjih radnika. No, nije li riječ o promašenoj politici i pogodovanju krupnom**

kapitalu koji ne želi povećati plaće pa uvozi jeftinu radnu snagu. Smatrate li da Vlada mora pronaći način da vrati sve te iseljene ljude natrag u Hrvatsku? Imate li kakve prijedloge?

Smatramo da je potrebno pitanju mirovinskog sustava pristupiti iz perspektive dugoročne održivosti, a ne kratkoročne dostatnosti. Vidjeli smo koliku ekonomsku štetu i problem mogu napraviti globalne pojave poput pandemije, a ako značajan dio gospodarstva temeljimo na turizmu i uslužnim djelatnostima u kojima kratkoročno zapošljavamo - to ne zvuči kao dugoročna održivost. Jedan od alata je svakako i poticanje ostanka (mladih) ljudi u Hrvatskoj, a onda i potencijalni povratak istih. Za to je doduše potrebno puno više od praznih predizbornih obećanja. Vjerujemo da bi kvalitetne stambene politike, koje prate bolje uvjete rada za radnice i radnike te značajnija ulaganja u kvalitetu i dostupnost socijalnih i zdravstvenih usluga učinile Hrvatsku državom u kojoj ljudi rado ostaju živjeti.

● **Od Nove godine kreće i porezna reforma, ukidaju se prirezi, ali se povećavaju porezi, što će tek neznatno povećati plaće, ali ne i mirovine. Dapače, država preuzima i dio troška za plaćanje doprinosa za 1. mirovinski stup čime se opet ide na ruku poslodavcima, a nova rupa u mirovinskom sustavu će se krpati iz proračuna, što će nas stajati oko 330 milijuna eura godišnje. Ipak, Vlada je najavila i proširenje prava na dječji doplatak i veće iznose? Voli li Hrvatska svoje mlade?**

Drago nam je da se dodatno ulaže u obitelji s djecom te vjerujemo da i trenutna stambena politika (APN) ide donekle u smjeru jačanja sigurnosti obitelji. S druge strane, vjerujemo da to nije dovoljno, ako znamo da mlade osobe većinom rade na kratkoročnim ugovorima, jer je onda je suludo očekivati da će im koristiti mjera koja im olakšava otplatu kredita. Pa mlada osoba s ugovorom na godinu dana ni ne može dobiti kredit!! Zabrinjavajuće je i da u situaciji manjka radne snage država svejedno i dalje ide na ruku poslodavcima.

Igor Knežević

ŽELJKO GARAČA: APEL SABORSKIM ZASTUPNICIMA

To je neuspjeli eksperiment i točka!

Dr.sc. Željko Garača, profesor emeritus Ekonomskog fakulteta u Splitu je uputio javni apel svim saborskim zastupnicima, te znanstveničkoj i inoj javnosti, potaknut upućivanjem prijedloga izmjene zakona o 2. mirovinskom stupu u saborsku proceduru, pokušavajući posljednji put skrenuti pozornost na štetnosti mirovinske reforme na ekonomiju Hrvatske te na činjenicu da svako povećanje atraktivnosti 2. stupa, što je intencija izmjena zakona, povećava ionako ogromnu štetu koju mirovinska reforma nanosi. Podsjećamo kako ministar financija Marko Primorac, u dogovoru s financijskom industrijom, gura izmjene više zakona kojima će se povećati mirovinski dodatak sa 20,25 na 27 posto, te, među inim, omogućiti trošenje do 20 posto „ušteđevine“ drugog stupa na potrošnju i pokrivanje dugova. Nazdravlje.

Na netom završenom savjetovanju HDE u Opatiji, Ekonomska politika Hrvatske u 2024., objavljen je i predstavljen znanstveni rad profesora Garače "Privatizacija javnog mirovinskog sustava i paradoks obvezne mirovinske štednje". Istraživanje je teorijski potvrdilo hipotezu da je mirovinska reforma po modelu Svjetske banke inherentno štetna za ekonomiju zemlje koja je provodi. Ujedno su osnažena ranija empirijska istraživanja koja su utvrdila štetnost mirovinske reforme za Hrvatsku. Koristimo priliku prenijeti dijelove njegovog znanstvenog upozorenja.

„Kakav je makroekonomski utjecaj mirovinske reforme po modelu Svjetske banke na ekonomiju zemlje koja reformu provodi, posebice utjecaj privatizacije dijela javnog mirovinskog sustava, odnosno 2. mirovinskog stupa i obvezne privatne mirovinske štednje kao njezine suštine? Polazi se od hipoteze da je privatizacija javnog mirovinskog sustava inherentno štetna za ekonomiju zemlje koja ovakvu reformu provodi jer negativno utječe na visinu bruto domaćeg proizvoda (BDP). Istraživanje pokazuje da obvezna mirovinska štednja u 2. stupu dovodi do smanjenja ukupne privatne štednje, što se označava kao paradoks obvezne mirovinske štednje. To smanjenje posljedično vodi do smanjenja agregatne potražnje i domaćih proizvodnih investicija, što vodi do niže razine BDP-a. Uočavaju se sličnosti, ali i neke razlike s Keynesovim paradoksom štedljivosti. Zaključuje se da su uzroci ovih štetnih ekonomskih učinaka reforme dvojaki.

Lažna privatna štednja

Prvo, tu je riječ o privatizaciji javnog mirovinskog sustava i paradoksu obvezne „štednje“ koji se mora platiti javnim novcem, a koji država mora primarno osigurati dodatnim poreznim prihodima ili javnim zaduživanjem, odnosno njihovom kombinacijom, što se u konačnici svodi na trajno veće porezno opterećenje.

Potvrđena je hipoteza da je mirovinska reforma po modelu Svjetske banke inherentno štetna za ekonomiju zemlje koja je provodi. To je ujedno ključni znanstveni doprinos ovog jedinstvenog istraživanja.

Točno je da je tema mirovinskih sustava izuzetno aktualna zbog problema u kojima su se našli te njihove održivosti u budućnosti. Praktično svi mirovinski sustavi u svijetu su u problemima, kako oni javni tako i privatni. Problemi javnih mirovinskih sustava, posebice u tranzicijskim zemljama, bili su povod za njihovu reformu u smjeru njihove privatizacije kao jedinog mogućeg rješenja. Nije sporno da su javni mirovinski sustavi u problemima i da ne mogu funkcionirati na isti način bez intervencije države kao u vrijeme kada su osmišljeni i implementirani u velikom broju zemalja. Često se označavaju s PAYG („pay-as-you-go“) i u pravilu su temeljeni na međugeneracijskoj solidarnosti gdje se tekuće mirovine isplaćuju iz uplaćenih mirovinskih doprinosa zaposlenih. Nadalje, prikupljena sredstva iz mirovinskih doprinosa u pravilu više nisu dostatna za isplatu tekućih mirovina ili su one pak preniske za dostojanstven život umirovljenika. Nameće se rješenje njihove privatizacije pri čemu je Svjetska banka glavni institucionalni zagovornik takve reforme.

Neke tranzicijske zemlje nisu prihvatile takvo rješenje jer su odmah procijenile da ono nije dobro za njihove ekonomije, neke su započele takvu reformu, ali su relativno brzo odustale od nje ili su je radikalno ublažile. Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja koja ustrajava na ovakvoj reformi unatoč nizu argumenata da je ona, najblaže rečeno, neuspješna uz rijetke pojedince koji tvrde da je zapravo štetna. Utoliko je ovo istraživanje izuzetno važno jer daje jake znanstvene argumente za to raspravu. S druge strane u problemima su i privatni mirovinski fondovi. Drastičan primjer je najveći svjetski mirovinski fond, američki Social Security Trust Fund, koji upravlja s nekoliko bilijuna do-

lara, a koji je već praktično bankrotirao jer dugoročno neće moći ispuniti sve preuzete obveze prema svojim članovima i za koji se službeno prognozira da će do 2033. godine iscrpiti sve pričuve te će moći djelomično isplaćivati tekuće mirovine samo iz tekućih uplata mirovinskih poreza.

Mitovi drugog stupa

Na institucionalnoj razini, glavni oponent Svjetske banke po pitanju mirovinske reforme je Međunarodna organizacija rada. U njezinoj detaljnoj studiji (Ortiz, Durán-Valverde, Urban i Wodsak, 2018) analiziraju se učinci takve reforme u mnogim zemljama, kako latinskoameričkim tako i europskim tranzicijskim zemljama te zaključuje da se radi o neuspjelom eksperimentu i pozivaju na odustajanje od takve mirovinske reforme.

Iako se u nekim istraživanjima govori o tranzicijskom trošku, Stiglitzev naglasak je na administrativnim troškovima i ne spominje se oportunitetni trošak. Možda je slučajnost, ali nakon objave ovog istraživanja Stiglitz više nije bio zaposlenik Svjetske banke. Po formi sličnu kritiku je napravio Barr (2002.) opovrgavajući također 10 mitova mirovinske reforme. Kritika se bavi konceptualnim mitovima mirovinske reforme bez direktnog osvrta na makroekonomske učinke njezina provođenja. Posebno je interesantno da su ovi radovi objavljeni pod okriljem Svjetske banke i Međunarodnoga monetarnog fonda kao najustrajnijih institucionalnih zagovornika mirovinske reforme.

Koliko je poznato, jedino empirijsko znanstveno istraživanje koje se bavi troškovima mirovinske reforme u Hrvatskoj (Samodol, 2020.), među ostalim, nalazi da je za razdoblje od 2002. do 2019. ukupni tranzicijski trošak oko 3,25 puta veći od ostvarenih prinosa na obveznu mirovinsku štednju. To bi trebalo biti alarmantno, ali se rijetko spominje. Rezultati ovog empirijskog istraživanja potvrđuju nalaze modelskog istraživanja objavljenoga godinu dana prije (Garača, 2019.) u kojem se ujedno prvi put sagledavaju sve vrste troškova mirovinske reforme, posebno ističući oportunitetni trošak.

U evaluaciji procesa privatizacije u Hrvatskoj (Bežovan, 2019.) šire se analiziraju mirovinske reforme u zemljama Višegradske skupine koje su ili ukinule ili bitno izmijenile započetu mirovinsku reformu gdje je prije svega ukinuto obvezno članstvo u 2. mirovinskom stupu. Analizira se i pozicija obveznih mirovinskih fondova te skreće pozornost na pitanje javnog duga i tranzicijskog troška uz zaključak da je 2. mirovinski stup neodrživ. U okviru analize 5 godina članstva u Europskoj uniji Jurčić (2018.) poseban dio posvećuje mirovinskoj reformi koju naziva agresijom na javni mirovinski sustav. Na kraju analize poziva na ukidanje 2. mirovinskog stupa čime bi se ubrzano smanjio javni dug te oslobodila dodatna sredstva za ulaganje u razvoj.

Čileanski model je propao!

Iako se ovdje radi o analizi mirovinske reforme prema modelu Svjetske banke, model nije izvorno njezin i poznat je kao „čileanski model“ jer je prva mirovinska reforma s privatizacijom javnog mirovinskog sustava provedena u Čileu 1981. godine prema idejama takozvanih „Chicago boysa“, pripadnika neoliberalne „čikaške škole“.

Preusmjeravanjem dijela mirovinskih doprinosa iz javnog stupa u 2. stup javlja se deficit u 1. mirovinskom stupu zbog obveze isplate mirovina postojećim umirovljenicima koji su pravo na mirovinu ostvarili prije započinjanja reforme ili su kao zaposlenici bili u prijelaznoj starosnoj kategoriji i nisu dobrovoljno odabrali pristupanje reformi. Deficit u 1. stupu označen je kao tranzicijski deficit, što sugerira da će nestati kada reforma bude provedena do kraja, odnosno kada više ne bude umirovljenika koji mirovinu primaju samo iz 1. stupa. Obveza je države da podmiri taj deficit javnim novcem, što se definira kao tranzicijski trošak.

Država taj novac mora pribaviti od građana kroz indirektno poreze pa je odmah jasno da zaposlenici dva puta plaćaju svoju mirovinu iz 2. stupa, prvi put kroz doprinose, a drugi put kroz porezna davanja koja su čak i nešto od neto porasta njihove mirovinske štednje. Ovakva mirovinska reforma uspostavlja mirovinski sustav koji se označava kao sustav predfinanciranja mirovina ili sustav kapitalizirane štednje premda te dvije stvari nisu istoznačne niti su jednoznačno povezane, a u praksi često nisu ni točne. Nakon Čilea reforma je provedena u još nekim latinskoameričkim zemljama, ali u blažem obliku za razliku od Čilea koji je proveo radikalnu reformu s potpunom privatizacijom javnog mirovinskog sustava. Može se reći da je čileanska mirovinska reforma bila prototip za kasnije reforme.

Hrvatska jedina čuva neobranjivo

Reforma s privatizacijom javnog mirovinskog sustava predstavljena je potkraj prošlog stoljeća i tranzicijskim zemljama, među njima i Hrvatskoj.

štetnosti mirovinske reforme, no to se ne događa. U malo kompleksnijoj analizi koja uključuje i prinose mirovinskih osiguravajućih društava, barem u Hrvatskoj, rezultat je još porazniji.

Oportunitetni trošak mjeren propuštenim BDP-om prouzročen je fenomenom koji je u istraživanju označen kao paradoks obvezne mirovinske štednje, a povezan je s poreznim opterećenjem vezanim za podmirenje finansijskih troškova mirovinske reforme. Za sada se napominju neka vrlo neznodna svojstva tog troška. Prvo je da je on vječan, ne može se nikad anulirati, što je daleko od pojma tranzicijskog troška, pri čemu je ujedno veći od eksplicitnih finansijskih troškova mirovinske reforme. Naime, jednom propušteni BDP nije više moguće nadoknaditi mehanizmima mirovinske reforme. Posebno je problematično kumulativno povećanje oportunitetnog troška u duljem razdoblju. On raste po dvije osnove. Prva je da je njegov prirast u svakom dijelu promatranog razdoblja nužan jer se propušteni BDP ne može nadomjestiti mehanizmima mirovinske reforme, a druga je da se prirast pojedinog razdoblja eksponencijalno povećava po istim stopama kao i rast BDP-a na temelju principa superpozicije.

Država se zadužuje, građani plaćaju

Tranzijski deficit je veći od porasta uplata mirovinske štednje za iznos administrativnih troškova. No, sada slijedi negativan dio ukupnog procesa. Strukturu ulaganja prikupljene obvezne mirovinske štednje čine ulaganja u državne obveznice, različite investicije u inozemstvu te domaće dionice. Samo dio ulaganja u domaće dionice ide u proizvodne investicije, a dio čine samo finansijske transakcije s drugim investitorima. Mogući različiti omjeri ovih dijelova ništa suštinski ne mijenjaju pa se u daljnjoj analizi zanemaruju. Treba naglasiti da ulaganje obvezne mirovinske štednje u državne obveznice ne znači i da se država neposredno zadužuje kod obveznih mirovinskih fondova iako je u pravilu zakonom, ali i dobrom ulagačkom praksom diversifikacije portfelja uobičajeno da fondovi ulažu u državne obveznice. Ujedno, imovinu tih fondova u državnim obveznicama ne smije se poistovjećivati s dijelom javnog duga koji je nastao zbog financiranja troška mirovinske reforme.

Taj dio javnog duga zbog mirovinske reforme je često veći od imovine fondova u državnim obveznicama. Treba napomenuti da nisu rijetke ni situacije u kojima se država zadužuje da bi platila pristigle kamate na javni dug. Ulaganja u inozemstvu mogu izgledati vrlo primamljiva iz pozicije osiguranika radi ostvarivanja većih prinosa, ali to predstavlja direktni odljev kapitala, što je u suprotnosti s proklamacijom mirovinske reforme da treba poslužiti razvoju domaćeg tržišta kapitala, što je za zemlje s nedovoljno domaćeg kapitala makroekonomski dodatno štetno. Da bi financirala tranzicijski deficit, država mora pribaviti dodatna proračunska sredstva.

Preskupa mirovinska reforma

Objektivni problemi mirovinskih sustava, kako privatnih tako i javnih, diljem svijeta su predmet mnogih analiza i prijedloga za njihovo rješavanje. U suštini se rasprava svodi na temu uloge države i tržišta. U okviru toga javlja se specifična situacija privatizacije postojećih javnih mirovinskih sustava i njezinih učinaka na nacionalnu ekonomiju, što je predmet ovog istraživanja.

Nalazi se da su uzroci lošem ishodu dvojaki. S jedne strane je to finansijski trošak mirovinske reforme pri čemu se izbjegava naziv tranzicijski trošak jer se pokazuje da on nije prolazan, nego trajan. S druge strane je to struktura ulaganja mirovinske štednje. No, ni različiti scenariji upravljanja ovim uzrocima ne mogu eliminirati konačne negativne učinke. Unatoč određenim spomenutim nedostatcima i ograničenjima provedenog istraživanja, zaključuje se da konačni učinak mirovinske reforme ne može biti drugačiji nego inherentno štetan. Ujedno se spominju i sugestije za daljnja istraživanja koja bi izbjegla spomenute nedostatke i istraživanja, no uz predviđanje da bi konačni rezultati bili vrlo slični. Nakon što je ranijim empirijskim i modelskim istraživanjima, posebice za Hrvatsku, utvrđena štetnost mirovinske reforme sada postoji i teorijska osnova koja osnažuje rezultate tih istraživanja."

Neke od tranzicijskih zemalja reformu nisu prihvatile jer su ocijenile da to nije dobro za ekonomije njihovih zemalja, neke su je pak prihvatile, ali s različitim intenzitetom privatizacije javnog mirovinskog sustava. U međuvremenu su i te zemlje bitno odstupile od započetih reformi tako da su potpuno odustale od nje ili da su smanjile intenzitet privatizacije smanjenjem izdvajanja za obvezni 2. mirovinski stup ili su ga učinile potpuno dobrovoljnim. Hrvatska je ustrajala u privatizaciji javnog mirovinskog sustava, ali ipak nije provela proklamirano jačanje 2. stupa povećanjem izdvajanja u njega na račun 1. mirovinskog stupa. Može se samo pretpostaviti da ipak postoji svijest među vladajućima da bi to bilo neodrživo uz još veće štete za nacionalnu ekonomiju.

Paradoks štedljivosti je dio ekonomske teorije koji tvrdi da pretjerana štedljivost kućanstava, posebice u razdobljima ekonomskih kriza kada potrošnja kućanstava opada zbog opadanja dohotka u konačnici vodi do daljnjeg slabljenja ekonomskih aktivnosti, produbljenja krize smanjivanjem agregatne potražnje, što nadalje vodi do daljnjeg smanjenja dohotka pa i štednje te će se ukupna štednja u konačnici smanjiti unatoč povećanoj štedljivosti. Tako se koristi naziv paradoks štednje umjesto štedljivosti, konkretnije paradoks obvezne mirovinske štednje u kontekstu mirovinske reforme s privatizacijom javnog mirovinskog sustava. U ovom slučaju se ne radi o svojevnoj štedljivosti kućanstava, već o zakonskoj obvezi privatne mirovinske štednje.

Privatizacija javnog mirovinskog sustava nužno stvara finansijski trošak koji se mora platiti javnim novcem, a koji se uobičajeno naziva tranzicijski trošak pretpostavljajući da je on ograničenog trajanja koje se poklapa s vremenom tranzicije, odnosno dok svi umirovljenici počnu primati dio mirovine iz 2. stupa. U razmatranju troškova mirovinske reforme uzimaju se u obzir samo troškovi i deficiti koji se odnose na starosne mirovine.

Hrvatska stopa zamjene jedva 38 %

Prvo je tu pitanje stope zamjene, odnosno omjer prve mirovine i posljednje plaće. Da bi došlo do stvarnih ušteda u javnim izdacima za mirovine, stopa bruto zamjene trebala bi biti preko 50 % uz prosječno uživanje mirovine od 15 godina. S druge strane uz stopu zamjene od 40 % uštede će se javiti ako je prosječno razdoblje uživanja mirovine 20 godina. Za ilustraciju, očekivano prosječno uživanje mirovine u Hrvatskoj nakon 65 godina je 17,6 godina (European Commission, 2020.), a stopa bruto zamjene je 38% (OECD, 2020). Ukratko, hrvatski mirovinski sustav ne zadovoljava kriterije za uštede u javnom mirovinskom sustavu njegovom djelomičnom privatizacijom jer bi za to stopa bruto zamjene trebala biti veća od 45 %, a ona će se naprotiv u budućnosti smanjivati. Drugi faktor je dužina radnog vijeka, odnosno minimalna dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu, što je inače dio osnovnog scenarija parametarske mirovinske reforme koja treba prethoditi reformi s privatizacijom javnog mirovinskog sustava. Promatrano jednostavno računovodstveno, jasno je da bi to dvojako pozitivno utjecalo na financije mirovinskog sustava. S jedne strane doprinosi bi se uplaćivali duži niz godina, a mirovine isplaćivale kraći niz godina. No, mirovinski sustav je puno više od toga računovodstva.

Trošak financiranja tranzicijskog deficita se, uz financiranje iz poreznih prihoda, u pravilu bar djelomično financira javnim zaduživanjem. Kamate na dio javnog duga nastao zbog mirovinske reforme čine njezin indirektni trošak. Trošak financiranja tranzicijskog deficita je praktično vremenski neograničen uz realnu pretpostavku da se javni dug ne vraća, nego refinancira. No, i scenarij vraćanja javnog duga može smanjiti finansijski trošak mirovinske reforme, ali to može imati druge negativne posljedice po ekonomiju zemlje i potrebno je preciznom analizom ustanoviti kada se to isplati. Mjera svih tih negativnih posljedica je oportunitetni trošak izrazito restriktivne fiskalne politike koja zbog mirovinske reforme mora biti restriktivna, iako se na prvi pogled to ne vidi, koja bi zbog vraćanja javnog duga trebala biti još restriktivnija.

Generiranje javnog duga

Kako je nesporno da mirovinska reforma generira dio javnog duga koji ukupno zbog toga raste, i apsolutno i kao udio javnog duga u BDP-u, tako raste i kamatna stopa na ukupni javni dug. Već je navedeno da prema istraživanjima, a općeprihvaćeno i praktičnim uskvima, kamate na javni dug ovise o njegovom udjelu u BDP na, mjereno *spreadom* na državne obveznice, na način da što je taj udio veći, to su i kamate na javni dug veće. To znači da su zbog povećanja javnog duga zbog mirovinske reforme porasle i kamate na ukupni javni dug zemlje te je posljedično i veće izdvajanje za kamate na ukupni javni dug te se to može pripisati troškovima financiranja tranzicijskog deficita.

Problem je i fokusiranost znanstvenih istraživanja na pitanje tržišta, prinosa na obveznu mirovinsku štednju i dokazivanje da će to donijeti veće mirovine u budućnosti. Treći razlog je da u dominantnoj atmosferi zagovora mirovinske reforme nije oportuno istraživati negativne učinke mirovinske reforme. Model isplata mirovina iz 2. stupa ne zadovoljava osnovni kriterij finansijske isplativosti za umirovljenike. Već to bi trebalo biti dovoljan razlog za ocjenu

PAZIN Kako napisati oporuku

Dana 26. listopada 2023. godine u prostorijama Udruge SUH-a Pazin održana je druga radionica u sklopu projekta Sindikata umirovljenika Hrvatske u suradnji s Ministarstvom pravosuđa i uprave „Pravni savjeti za starije osobe – pomicanje granica“. Radionicu su pred 26 starijih osoba održale izvoditeljice projekta, voditeljica Pravnog savjetovišta SUH-a Štefica Salaj te pravnicica Nevenka Trbović.

SUH-ove pravnice okupljenima su objašnjavale kako da se zakonski zaštite i ne budu prevareni u slučajevima raspolaganja imovinom. Tako je Štefica Salaj objasnila bitne razlike između ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, ali i naglasila da predstavnici SUH-a sudjeluju u radu Radne skupine za promjenu Zakona o obveznim odnosima, kojima će se, između ostalog, promijeniti zbunjujući nazivi tih dvaju ugovora, jer mnogi primatelji uzdržavanja ih ne razlikuju, te će se detaljnije regulirati i postrožiti kriteriji za sklapanje tih ugovora.

Objasnila je i važnost pisanja oporuke

te na što sve treba pripaziti kada se ona sastavlja, naglasivši kako je najjednostavniji i najjeftiniji oblik vlastoručno napisana oporuka, ali i da je najloupotrebljavanija. Zato se preporučuje deponirati oporuku ili evidentirati kod Javnobilježničke komore u Upisnik oporuka.

Nevenka Trbović izlagala je o izmjenama Zakona o nacionalnoj naknadi, kazavši kako će od sljedeće godine to pravo imati duplo više osoba nego sad (procjena oko 14 tisuća), jer su se ublažili kriteriji za ostvarivanje tog prava, pa tako osoba umjesto dosadašnjih 20 će morati imati samo 10 godina neprekidnog prebivališta u RH, te će prihodovni

cenzus po članu obitelji iznositi 300 eura.

Pravnice su informirale okupljene i o SUH-ovim zahtjevima upućenima Vladi putem Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe. Sudionici radionice bili su jako zadovoljni s temama, a u prilog tome ide i visoka prosječna ocjena ispunjenih evaluacijskih listića od 4,8.

Igor Knežević

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo pravosuđa i
uprave

Projekt „Pravni savjeti za starije osobe – pomicanje granica“ financiran je sredstvima Ministarstva pravosuđa i uprave.

međunarodna suradnja

OKRUGLI STOL U BEOGRADU

Nebriga za umirovljenike univerzalna pojava

Na inicijativu i u organizaciji Sindikata penzionera Srbije „Nezavisnost“ (SPS – UPS NEZAVISNOST), u Beogradu je 28. rujna 2023. godine održan Okrugli stol na temu „Društveni i materijalni položaj penzionera i drugih lica treće dobi“. Osim predstavnika organizatora i UPS NEZAVISNOST, sudjelovali su i predstavnici europske federacije sindikata umirovljenika FER-PA-e te drugih udruženja umirovljenika iz Italije, Austrije, Makedonije, BiH, dok je iz Hrvatske sudionik bio potpredsjednik SUH-a Mato Obradović.

Raspravu je otvorio i uvodne napomene podnio predsjednik SPS (UPS) NEZAVISNOST Miloš Grabundžija, a zanimljivo je i da je kazao kako će njegov sindikat

raditi na izmjenama zakona kojima se regulira pravo bračnog partnera na nasljedstvo dijela mirovine do 30 posto kao dodatka na osobnu mirovinu nakon smrti partnera, a po uzoru na novi model obiteljske mirovine koji je od ove godine na snazi u Hrvatskoj.

Kazao je i kako su srpski sindikati umirovljenika uspjeli se izboriti da se u zadnje dvije godine mirovine povise po 20 posto godišnje, ali i da dalje ti povećani iznosi mirovine nisu dovoljni s obzirom na inflaciju i veliki pad životnog standarda kod umirovljenika. O stanju u sustavu mirovinskog osiguranja u Srbiji govorili su i predsjednici drugih tamošnjih sindikata umirovljenika. A o stanju mirovinskih sustava zemalja

sudionika Okruglog stola, o dobrim i lošim iskustvima i primjerima, sudionici su informirali Mato Obradović za Hrvatsku, Marjan Spasovski za Sjevernu Makedoniju te Saliha Redžić i Milan Krajinović za BiH.

Zaključak okruglog stola je bio da je situacija u svim zemljama jako slična, odnosno da vlade svih tih zemalja umirovljenike gledaju kao da su teret proračuna. To rezultira velikim nezadovoljstvom umirovljenika, te da bez obzira na napore koje čine sindikati, vlade svojim mjerama samo gase nezadovoljstvo osoba treće životne dobi i ne žele sustavno urediti položaj umirovljenika.

Po završetku Okruglog stola, delegaciju koju su predvodili predsjednik SPS (UPS) NEZAVISNOST i izvršni tajnik UGS NEZAVISNOST, a koju su činili i pozvani sudionici Okruglog stola, primio je srpski Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Nikola Selaković, gdje su se usuglasila pojedina stajališta o problemima u srpskom mirovinskom osiguranju i potrebnim mjerama koje se trebaju poduzeti da bi se riješili ti problemi.

M.O.

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRIOLOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U STUDENOM 2023.

NOVINE U OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU OD 1. TRAVNJA 2023. GODINE

(7. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

Tako donesenim mjerama zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, a trebaju biti usklađene s osiguranim financijskim sredstvima, omogućit će se preciznije planiranje potrebnih medicinskih usluga u okviru zdravstvenog standarda iz obveznoga zdravstvenog osiguranja za osigurane osobe HZZO-a.

Time se očekuje racionalizacija troškova te bolja raspodjela raspoloživih sredstava za zdravstvenu zaštitu iz obveznoga zdravstvenog osiguranja i poboljšanje kvalitete usluga koje se u okviru prava na zdravstvenu zaštitu osiguravaju za osigurane osobe HZZO-a uz smanjenje listi čekanja na zdravstvenu zaštitu jer će se na taj način uz iste troškove moći osigurati veći opseg i kvaliteta zdravstvene zaštite i njezina bolja dostupnost i pravodobnost osiguranim osobama kada im je ona potrebna.

Naime, u skladu sa ZOZO-om, mjere zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja utvrđivale su se na temelju plana i programa mjera zdravstvene zaštite koje donosi ministar nadležan za zdravstvo na prijedlog HZZO-a i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih komora, a sukladno osiguranim financijskim sredstvima

te raspoloživim zdravstvenim kapacitetima. ZOZO-om nije izričito bilo utvrđeno tko je ovlašten utvrditi mjere zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, odnosno donijeti provedbeni propis kojim će se te mjere propisati.

Također, važećim Planom i programom mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja utvrđen je program mjera zdravstvene zaštite koji se osigurava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, no on obuhvaća zdravstvenu zaštitu za širi krug osoba, odnosno sve stanovnike Republike Hrvatske i širi opseg zdravstvene zaštite u odnosu na zdravstvenu zaštitu koja se može, kao pravo osigurati iz sredstava obveznoga zdravstvenog osiguranja i koja se osigurava samo za osigurane osobe HZZO-a.

Navedeni Plan i program mjera donesen je još 2006. od strane tadašnjeg Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, sukladno tada važećem Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“, br. 85/06. i 105/06.).

ZIDZOZO-om su jasnije utvrđena mjerila za određivanje mjera zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja te se može očekivati da će se nakon utvrđivanja istih postići bolja dostupnost i pravodobnost zdravstvene zaštite osiguranim osobama

IZ SADRŽAJA:

- Novine u obveznom zdravstvenom osiguranju od 1. travnja 2023. godine (7. dio)
- Plan i program mjera zdravstvene zaštite

kada im je ona potrebna, kao i smanjivanje listi čekanja za pojedine medicinske usluge, optimizacija te s tim u vezi bolja raspodjela raspoloživih sredstava za zdravstvenu zaštitu iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, a što bi u konačnici trebalo rezultirati poboljšanjem položaja osiguranih osoba u ostvarivanju prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja. Isto tako trebao bi se osigurati povoljniji položaj i ugovornih subjekata HZZO-a kao pružatelja zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja, vezano uz podmirenje obveza HZZO-a prema njima u zakonom propisanim rokovima, a sve u svrhu osiguranja prava na zdravstvenu zaštitu osiguranim osobama.

III. POVEĆANJE IZNOSA SUDJELOVANJA U TROŠKOVIMA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

- Povećanje iznosa sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite

- Primjena od 1. siječnja 2024. godine

Kao još jedna od mjera za uravnoteženje financijskog poslovanja obveznoga zdravstvenog osiguranja i sustava zdravstva, ZIDZOZO-om se povećavaju iznosi sudjelovanja osiguranih osoba u troškovima zdravstvene zaštite za pojedine zdravstvene usluge.

Naime, osigurane osobe obvezne su sudjelovati u troškovima zdravstvene zaštite u visini od 20 % pune cijene zdravstvene zaštite, a koji iznos ne može biti manji od propisanih postotaka proračunske osnovice.

ZIDZOZO-om povećani su iznosi sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite i to za:

- specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu, uključujući dnevnu bolnicu i kirurške zahvate u dnevnoj bolnici, osim ambulantne fizikalne medicine i rehabilitacije, uvećava se postotak proračunske osnovice s 0,75 % (3,31 eura) na 1 % (4,41 eura)
- specijalističku dijagnostiku koja nije na razini primarne zdravstvene zaštite uvećava se postotak proračunske osnovice s 1,5 % (6,62 eura) na 2 % (8,83 eura)
- ortopedska i druga pomagala utvrđena

osnovnom listom ortopedskih i drugih pomagala HZZO-a uvećava se postotak proračunske osnovice s 1,5 % (6,62 eura) na 2 % (8,83 eura)

- pecijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu u ambulatnoj fizikalnoj medicini i rehabilitaciji i za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u kući uvećava se postotak proračunske osnovice s 0,75 % (3,31 eura) na 1 % (4,41 eura)
- oškove bolničke zdravstvene zaštite uvećava se postotak proračunske osnovice s 3,01 % (13,29 eura) na 4,01 % (17,70 eura)
- dentalna pomagala utvrđena osnovnom listom dentalnih pomagala za osobe od 18 do 65 godina starosti uvećava se postotak proračunske osnovice s 30,07 % (132,74 eura) na 40,09 % (176,97 eura)
- dentalna pomagala utvrđena osnovnom listom dentalnih pomagala za osobe starije od 65 godina uvećava se postotak proračunske osnovice s 15,03 % (66,35 eura) na 20,04 % (88,46 eura).

Ujedno je povećan i maksimalni iznos sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite koji je obvezna snositi osigurana osoba po jednom ispostavljenom računu za izvršenu zdravstvenu zaštitu sa 60,13 % proračunske osnovice (265,44 eura) na 120,26 % proračunske osnovice (530,88 eura).

Osigurana osoba obvezna je platiti sudjelovanje u troškovima zdravstvene zaštite osobno prilikom korištenja zdravstvene zaštite ili putem dopunskoga zdravstvenog osiguranja na koji se za navedeni rizik osigurala u skladu sa zakonom kojim se uređuje dobrovoljno zdravstveno osiguranje, a novčana sredstva ostvarena na ime sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite prihod su ugovornih pružatelja zdravstvene zaštite, osim sudjelovanja u visini 0,30 % (1,32 eura) proračunske osnovice za zdravstvenu zaštitu pruženu kod izabranog doktora u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i za izdavanje lijeka po receptu koji je prihod HZZO-a i koji iznos nije povećavan ZIDZOZO-om.

Odredbe ZIDZOZO-a, kojima se propisuje povećanje iznosa sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite, primjenjivat će se od 1. siječnja 2024. godine.

(Nastavak u idućem broju)

O POSLOVANJU HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZA I. - IX. 2022. GODINE

(7. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

Temeljem prethodno iznesenog, iako je zabilježen značajan rast prihoda od doprinosa, zbog znatno manjeg iznosa prihoda od proračuna u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi HZZO-a ostvareni su u iznosu od 25.326.343.437 kuna ili 3,64 % više.

U ukupnim troškovima HZZO-a iskazani su zaprimljeni računi od 1. siječnja do 30. rujna 2022. godinu za izvršene zdravstvene usluge i naknade plaće zbog privremene nesposobnosti za rad, roditeljske naknade te ostale troškove temeljem Zakona o obveznom zdravstvenom

osiguranju i Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju. Tako je za ukupnu zdravstvenu zaštitu iskazano troškova u ukupnom iznosu od 20.613.966.553 kuna od čega se na dopunsko osiguranje odnosi 932.325.411 kuna. U troškovima zdravstvene zaštite obveznoga zdravstvenog osiguranja, najveći udio (40,63 %) čini bolnička zdravstvena zaštita s iznosom od 7.996.527.755 kuna i povećanjem od 7,55 % u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Međutim, potrebno je spomenuti da je bolnicama kroz mjesečne limite isplaćeno 526 mil. kuna više sredstava nego je iskazano u troškovima zbog toga što bolničke zdravstvene ustanove nisu sva dobivena sredstva opravdale izvršenim zdravstvenim uslugama. Za lijekove na recepte plaćeno je više 353 mil. kuna nego je iskazano u troškovima zbog plaćenih prenesenih obveza iz prethodne godine, a za dio cjepiva (Pfizer i Moderna) avansno je plaćeno preko 300 mil. kuna za koje će troškovi biti iskazani po zaprimanju računa. Sveukupno je za zdravstvenu zaštitu HZZO doznačio 1,5 mlrd kuna više nego je evidentirano u troškovima (sukladno Pravilniku o proračunskom računovodstvu i Računskom planu).

Slijedom prethodno iznesenog, ukupni rashodi HZZO-a izvršeni su u iznosu od 23.381.005.279 kuna ili 5,47 % više nego u istom razdoblju prethodne godine te je zbog već spomenutog ostvarenja ukupnih prihoda u iznosu od 25.326.343.437 kuna ostvaren višak prihoda u iznosu od 1.945.338.158 kuna od čega se na dopunsko zdravstveno osiguranje odnosi 196.156.862 kune.

Rast prosječnog broja zaposlenih u prvih devet mjeseci tekuće godine, uz pad prosječnog broja svih ostalih nositelja osiguranja, utjecao je na lagani rast ukupnog broja osiguranika te je evidentirano prosječno 4.153.860 osiguranih osoba što je 1.844 osoba više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U strukturi ukupnih osiguranika, prosječan broj aktivnih

osiguranika nastavlja ubrzani rast te je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine 65.224 osoba više (ili 4,05 %) i evidentirano je ukupno 1.674.104 aktivnih osiguranika (1.608.880 u 2021.). Povećanje broja aktivnih osiguranika i smanjenje ostalih kategorija osiguranika je dobar trend, budući da time HZZO ostvaruje veće prihode od doprinosa i time financira zdravstvenu zaštitu svih kategorija osiguranika.

Ukupna stopa privremene nesposobnosti za rad iznosi 4,20 (3,75 u 2021. godine) što je povećanje s obzirom na izuzetno velik broj oboljelih od bolesti COVID-19 u siječnju i veljači koji ulaze u prosjek cijelog razdoblja. Zbog toga u strukturi ukupne stope najveće povećanje bilježi stopa privremene nesposobnosti za rad na teret poslodavca i iznosi 2,22 ili 29,82 % više od stope iskazane u prethodnoj godini kada je iznosila 1,71. Stopa privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a iznosi 1,98 (u istom razdoblju prethodne godine iznosila je 2,04) i bilježi smanjenje uglavnom zbog smanjenog broja izolacija. Prosječno dnevno izostaje 70.377 zaposlenika (60.181 u 2021. godini) od čega 37.230 na teret poslodavca, a 33.146 na teret HZZO-a.

Nakon kašnjenja u plaćanju obveza za lijekove na recepte početkom godine, povećanjem prihoda od proračuna u mjesecu lipnju (izmjene i dopune plana HZZO-a za 2022. godinu) i nastavkom dobrog ostvarenja prihoda od doprinosa smanjen je dio dospjelih obveza za lijekove na recepte koje su svedene u prihvatljive okvire. Tako su ukupne obveze HZZO-a na dan 30. rujna 2022. godine iskazane u visini od 4.264.842.639 kuna, uz napomenu da su tu sadržane i obveze za beskatmatni zajam iz 2020. godine u iznosu od 1.060.431.243 kune. Dospjele obveze iznose 868.073.530 kuna, od čega se najveći dio odnosi na lijekove na recepte (411.962.495 kuna). U odnosu na 31. prosinca 2021. godine ukupne obveze su smanjene za 729.431.546 kuna, a dospjele obveze smanjene 260.373.657 kuna.

- O poslovanju HZZO-a za I.-IX. 2022. godine (7. dio)

- Prosječno dnevno izostaje 70.377 zaposlenika

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979

za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Isplate jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovina radi ublažavanja posljedica rasta troškova života

U skladu s **Odlukom o isplati jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine radi ublažavanja posljedica rasta troškova života** Vlade RH od 14. rujna 2023., jednokratno novčano primanje (JNP) je 23. listopada 2023. isplaćeno za **637 738** korisnika mirovina ostvarenih u Republici Hrvatskoj u obveznom mirovinskom osiguranju s prebivalištem u RH, zatečenim u isplati za rujna 2023., kojima ukupno mjesečno mirovinsko primanje isplaćeno u RH za rujna 2023. u **brutoiznosu** ne iznosi više od 700 eura. Za ovu isplatu osigurano je 64.302.760,00 eura iz Državnog proračuna.

U skladu s **Odlukom o dopunama Odluke o isplati jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine radi ublažavanja posljedica rasta troškova života** Vlade RH od 25. svibnja 2023., dana 26. listopada 2023. JNP je isplaćen korisnicima mirovina ostvarenih **samo u državama s kojima Republika Hrvatska ima sklopljen međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju ili državama koje primjenjuju uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti**. Navedeni korisnici bili su obvezni do 31. kolovoza 2023. HZMO-u dostaviti dokaz o isplaćenom netoiznosu inozemne mirovine za travanj 2023. i broj svojeg transakcijskog računa otvorenog u banci u RH.

U ovoj isplati JNP dobio **5 041** korisnik mirovine, za što je osigurano **604.840,00 eura** iz Državnog proračuna.

U skladu s **Odlukom o isplati jednokratnog novčanog primanja korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi, mirovinskome sustavu i sustavu skrbi o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata radi ublažavanja posljedica rasta troškova života** Vlade RH od 14. rujna 2023., točka 3., HZMO je zadužen za isplatu JNP-a navedenim korisnicima. Dana 31. listopada 2023. JNP je isplaćen korisnicima prava na doplatak za pomoć i njegu ostvarenih u mirovinskom sustavu prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su važili do 31. prosinca 1998., koji su zatečeni u isplati za rujna 2023.

U ovoj isplati JNP je dobilo **3 597** korisnika u iznosu od 150 eura po korisniku, za što je osigurano **539.550,00 eura** iz Državnog proračuna.

Korisnicima koji su mirovinu ostvarili do 30. rujna 2023. i koji su zatečeni u isplati najkasnije na dan 15. studenoga 2023., kao i korisnicima s tzv. inozemnim elementom (*korisnici hrvatske mirovine kojima se isplaćuje i mirovina iz inozemstva, korisnici samo inozemne mirovine te korisnici hrvatske mirovine koji su navršili mirovinski staž u inozemstvu, a nisu ostvarili pravo na mirovinu u inozemstvu*) te korisnicima mirovine koji su zaposleni, odnosno obavljaju djelatnost na temelju koje postoji obveza osiguranja, JNP će se isplatiti u prosincu 2023. i o tome će biti pravodobno informirani. Podsjećamo da su korisnici s inozemnim elementom obvezni dostaviti putem *online* obrasca, odnosno poštom ili osobno HZMO-u do **30. studenoga 2023.** dokaz o iznosu inozemne mirovine za rujna 2023. ili izjavu da ne primaju inozemnu mirovinu, uz popunjenu *Tiskanicu za dostavu podataka o visini inozemne mirovine* dostupnu na web-stranici HZMO-a.

Predstavnicí HZMO-a sudjelovali na Međunarodnim savjetodavnim danima i Razgovorima tijela za vezu

U sklopu međunarodne suradnje HZMO-a s inozemnim nositeljima mirovinskog osiguranja tijekom listopada 2023. organizirano je više susreta s ciljem razmjene iskustava i pravnog savjetovanja korisnika o ostvarivanju prava. U organizaciji Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ Slovenije) u Ljubljani su 12. listopada održani Međunarodni savjetodavni dani na kojima su predstavnici ZPIZ Slovenije, u suradnji s predstavnicima HZMO-a, zainteresiranim strankama odgovarali na pravna pitanja i pružili informacije vezane za ostvarivanje prava iz hrvatskog i slovenskog sustava mirovinskoga osiguranja.

Nakon Ljubljane, 17. i 18. listopada Međunarodni savjetodavni dani održani su u Središnjoj službi u Zagrebu u organizaciji HZMO-a i Deutsche Rentenversicherunga (DRV), nositelja mirovinskog osiguranja u Njemačkoj, na kojima su nositelji mirovinskog osiguranja pružili pravnu pomoć i informacije osiguranicima i korisnicima prava, raspravljali o pojedinačnim predmetima koji se rješavaju primjenom uredbi Europske unije za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti i razmijenili požurnice.

Predstavnicí HZMO-a sudjelovali su 26. i 27. listopada 2023. na Razgovorima tijela za vezu, koji su na poziv i u organizaciji Fonda na penziskoto i invalidskoto osiguruvanje na Severna Makedonija održani u Skopju, a na kojima su razmijenjene informacije o promjenama u zakonodavstvu obiju država ugovornica s područja mirovinskog osiguranja i informacije o novosklopljenim međunarodnim ugovorima, kao i informacije o razmjeni podataka prema Sporazumu o elektroničkoj razmjeni podataka koji je sklopljen radi smanjenja administrativnih troškova, sprječavanja nepripadnih isplata i kontrole podataka.

Na poziv i u organizaciji HZMO-a u Zagrebu će se održati Međunarodni savjetodavni dani predstavnika hrvatskog i makedonskog mirovinskog osiguranja u prvom tromjesečju 2024. godine.

Navedeni načini komunikacije doprinose boljoj suradnji ustanova tijela za vezu i provedbenih ustanova te bržem i kvalitetnijem rješavanju predmeta osiguranika koji su obuhvaćeni međunarodnim ugovorima.

NAJAVA: HZMO na međunarodnim savjetodavnim danima s predstavnicima mirovinskog osiguranja R Srbije

Na poziv Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, nositelja mirovinskog osiguranja R Srbije, predstavnici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje sudjelovat će na Međunarodnim savjetodavnim danima 28. studenoga u Sremskoj Mitrovici i 29. studenoga u Beogradu. Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje poziva sve zainteresirane osiguranike koji su zaposleni ili su bili zaposleni u Hrvatskoj ili Srbiji da dođu na savjetodavne dane na kojima će savjetnicima iz područja mirovinskog osiguranja moći postavljati pitanja vezana uz ostvarivanje prava iz hrvatskog i srbijanskog sustava mirovinskog osiguranja te saznati informacije o trajanju postupka ostvarivanja prava, kao i o načinu i postupku isplate mirovine.

Termin za sudjelovanje potrebno je prethodno dogovoriti na broj (011) 2030 745.

Napominjemo da je na savjetovanje potrebno donijeti dokumentaciju o mirovinskom osiguranju i osobnu iskaznicu ili putovnicu.

KORISNICI MIROVINA - isplata u listopadu 2023.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	500 486	477,87 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	51 402	612,25 EUR
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	76 627	420,82 EUR
Prijevremena starosna mirovina	211 149	460,27 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	380	505,19 EUR
Invalidska mirovina	94 509	357,84 EUR
Obiteljska mirovina	196 210	376,81 EUR
UKUPNO - ZOMO	1 130 763	449,27 EUR
Korisnici koji su u 2023. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO		
Starosna mirovina	15 030	450,62 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	3 882	583,17 EUR
Prijevremena starosna mirovina	3 781	469,54 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	7	570,24 EUR
Invalidska mirovina	1 391	332,98 EUR
Obiteljska mirovina	5 157	374,71 EUR
UKUPNO	29 248	451,71 EUR
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	111 180	679,92 EUR
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	221 599	620,15 EUR
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	306 944	316,77 EUR
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 696	1.297,68 EUR
Ukupan broj osiguranika		1 677 607
Ukupan broj korisnika mirovine		1 224 909
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika		1:1,37
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za kolovoz 2023.		1.163 EUR
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2023. godini		476,47 EUR
Korisnici mirovina - muškarci (46,12%)		564 952
Korisnici mirovina - žene (53,88%)		659 957
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO		34 godine
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO		64 godine

Miroševčani do ukupnog trijumfa

U subotu 14. listopada 2023. godine na školskom igralištu OŠ „Dobriše Cesarića“ na zagrebačkoj Peščenici održani su 11. Sportski susreti Povjereništva SUH Zagreb. Sudjelovalo je dvanaest ekipa zagrebačkih podružnica SUH-a koje su se u lijepo sunčano jutro okupile na otvorenom školskom igralištu gdje su ih dočekali domaćini, članice i članovi podružnice Peščenica. Prije početka susreta, sudionici su mogli obaviti mini zdravstveni pregled, mjerenje tlaka i šećera u krvi, a za to su se pobrinule naše drage liječnice iz zagrebačkog Crvenog križa. Pregled je obavilo više od pola natjecatelja (50-tak ljudi).

Nakon sviranja himne prisutne je pozdravila, u ime organizatora, Mirjana Novačić, predsjednica podružnice Peščenica, a potom i predsjednica SUH-a Jasna Petrović, koja je nakon kratkog pozdravnog govora i otvorila igre. Natjecateljski program sastojao se od šest sportsko-rekreativnih ekipnih disciplina: viseća kugla, pikado, nošenje loptice u žlici - štafetno, pucanje lopte u gol, bacanje loptice u koš, bacanje koluta. Svaka ekipa brojala je šest članova, od toga su četiri sudjelovala u pojedinim disciplinama, prema dogovoru s voditeljem ekipe.

Natjecanje je pratilo šest sudaca, po jedan za svaku disciplinu. U sklopu programa moglo se razgledati ručne radove članica podružnice Peščenica, a za osvježenje prije početka natjecanja svim natjecateljima su ponuđene plate s narecima i voda. Po završetku natjecanja, svi su pozvani u prostorije MO Bruno Bušić gdje su suci zbrojili rezultate nakon čega je uslijedilo proglašenje najboljih ekipa.

Potom je Vesna Bečić, predsjednica Povjereništva SUH Zagreb, uručila medalje trima najboljim ekipama, te svim ekipama zahvalnice za sudjelovanje na igrama. Čestitajući svima na sudjelovanju i uspjehu, predložila je da ovogodišnji pobjednik, podružnica Miroševac, bude organizator sljedećih, 12. Sportskih susreta Povjereništva SUH Zagreb sljedeće godine što je prihvaćeno velikim pljeskom.

Nakon proglašenja pobjednika uslijedio je ručak (gulaš) te zabava uz glazbu i ples. Ovom prilikom treba zahvaliti svima koji su pomogli u organizaciji i održavanju ovih sportskih susreta, a ponajprije domaćinima, podružnici SUH-a Peščenica, O.Š. Dobriše Cesarića koja zagrebačkim SUH-ovcima ustupila prostor i rekvizite za natjecanje, Sindikatu turizma i usluga Hrvatske za donaciju 100 bočica vode za piće i gospodinu Zoranu Mačkiću koji je donirao plate i gulaš za ručak. Glavno da je bilo veselo!

V. B.

Najbolji na igrama osvojili su medalje:

1. mjesto podružnica Miroševac (zlato)
2. mjesto podružnica Podsljeme (srebro)
3. mjesto podružnica Donja Dubrava (bronca)

30 godina borbenog djelovanja

U prostoru Centra za mirovne studije u Puli je 10. studenog 2023. godine svečano obilježena 30. obljetnica djelovanja Udruge Sindikat umirovljenika Hrvatske Pula-Pola. Na svečanosti su uz domaćine, prisustvovali i zamjenica predsjednice SUH-a Štefica Salaj, predsjednica Županijskog povjereništva SUH-a Istarske županije Đina Šverko, istarski župan Boris Miletić te zamjenica gradonačelnika Grada Pule Ivona Močenić te predstavnici talijanskih sindikata umirovljenika SPI CGIL iz Trsta, SPI Julijske krajine i Regije Veneto.

Predsjednik udruge Lučo Pavletić te njegova zamjenica Zorica Drandić nakon uvodne riječi predstavili su izvještaj dosadašnjeg rada te aktivnosti udruge. Župan Miletić čestitao je veliku obljetnicu koja se slavi u godini kada i Istarska županija obilježava i svojih 30 godina od osnutka.

„Kao odgovorno društvo moramo voditi računa o našim građanima treće životne dobi jer ste nas vi svojim radom, zalaganjem i doprinosom, zadužili i na nama je da sada skrbimo o vama. U Istri imamo odličnu suradnju s našim gradovima i posljednjih smo godina definitivno lider po pitanju realizacije projekata namijenjenih starijim osobama“, kazao je župan navodeći da su izgrađeni domovi za starije osobe u Labinu, Pazinu, prošireni kapaciteti u Buzetu te rekonstruirana depadansa doma u Puli.

PULA – OGRANAK BOLNICE I IDZ Kardiolog o važnosti sporta

Član Udruge SUH Pula, ogranka Bolnice i IDZ, kardiolog mr.dr. Nediljko Jukić održao je predavanje na temu „Važnost aktivnog uključivanja u sportske aktivnosti, prije svega pješačenje kao „majke svih sportova“. Međunarodni dan pješačenja slavi se 15. listopada. Čovjek je stvoren za hodanje, kad postane nepokretan obično je kasno, kazao je Jukić i dodao kako je najvažnije da su pješačenje ili sportske aktivnosti redovite. Rezultat svega je da mišići bolje rade, i lakše vraćaju krv kroz vene, srce pravilno radi, pada krvni tlak, popravljaju se dišni sustav, stolica se regulira svakodnevno, a kod mnogih ljudi maligne bolesti su spriječene upravo kretanjem.

Jukić je kazao i kako je bio jedan od pokretača kluba rekreativaca u prirodi „Istra“ te je od početnih sedam članova broj vrlo brzo od

PAZIN SOS - skrb o starijima

Nakon toplog ljeta jesenji dani povećali su aktivnosti Udruge SUH-a Pazin, pa su tako članovi predsjedništva sudjelovali na prezentaciji završetka Doma za starije u Pazinu u Programu SOS - Skrb o starijima. Povodom Međunarodnog dana starijih osoba 1. listopada organizirali su i veselo druženje u omiljenom restoranu „Francuz“, gdje su se lijepo provešeli uz ples i glazbu. Zajedno s partnerima, Likovnom galerijom i Folklornim društvom iz Pazina organizirali su i izložbu starina pod nazivom „Trajna nine naj“, gdje su predstavili vrlo zanimljive predmete koji govore o vrijednim rukama nonića te je izložba bila jako posjećena.

Još ranije, u rujnu, posjetili su dugogodišnjeg člana Milana Stranića za njegov 100-ti rođendan. Pred njima je bio vrlo lucidan, veseo gospodin koji ih je iznenadio svojim držanjem, nevjerojatnim pamćenjem te bogatim životnim iskustvom.

Gracijela Zović

Zamjenica gradonačelnika Grada Pule Ivona Močenić pozdravila je okupljene te se pridružila čestitkama.

„Grad Pula je izuzetno ponosan na rad i djelovanje Udruge s ciljem zaštite i promocije prava i interesa umirovljenika i starijih osoba. Isto tako, kroz mjere, programe i projekte uvijek se trudimo pronaći način za pomoć i podršku umirovljenicima.

U ime Središnjeg ureda i predsjednice SUH-a Jasne Petrović govor je pročitala zamjenica predsjednice SUH-a Štefica Salaj, nabrojivši neke povijesne uspjehe SUH-a, kao i važnost podružnica i udruga koje su svojim plaćanjem članarine pomogle u borbi za veće mirovine i prava umirovljenika. Spomenula je i kako je prije 30 godina tadašnju podružnicu SUH-a Pula vodio legendarni Ljubo Šergo, kojega je dostojno zamijenila Neta Žiković, a danas tu časnu dužnost obavlja Lučo Pavletić. Za kraj je kazala i kako se moramo držati zajedno jer samo tako možemo biti jači.

Skupština je nastavljena izlaganjem o povijesti i aktivnostima Udruge Sindikat umirovljenika Hrvatske Pula-Pola koje je predstavila zamjenica Udruge Zorica Drandić.

osnutka narastao na 170, te su brzo proglašeni i najuspješnijim klubom rekreativaca u Hrvatskoj. Pješačenje trebaju koristiti sve životne dobi, stoga ga je važno prenositi i na djecu, zaključio je.

S.J.

dana proveli su u Riminiju, gradu na samoj obali Jadranskog mora, te jednom od najpoznatijih turističkih centara Italije zahvaljujući nizu pješčanih plaža dugačkim 15 km.

Također, iskoristili su priliku te su otišli u posjet trećoj najmanjoj državi u Europi, San Marinu, koji se nalazi u blizini Riminija. Tamo su uživali u prekrasnom starom gradu San Marinu, obavili i šoping, a u večernjim satima u Riminiju ih je čekala obilna večera, koja je taman dobro došla nakon napornog hodanja po brdovitom San Marinu. Posljednji, šesti dan, posjetili su Anconu te su nakon razgledavanja s trajektom Marco Polo vratili se kući u Split puni dojmova.

Već 16. listopada 54 člana otišla su na desetodnevni boravak u terme spa Ilidža u Sarajevo, gdje su uživali u banjanju, posjetu Sarajevu i baščarsiji, te piramidama u Visokom.

Asja Tomin

Šest dana u Italiji

Prvo autobus splitskih SUH-ovaca krenuo je 2. listopada na šestodnevni izlet u Italiju. Prvo su posjetili Trst gdje su nakon razgledavanja grada večerali u hotelu gdje su i prenoćili. Sutradan su prvo otišli u Padovu u regiji Veneto, gdje su posjetili predivni botanički vrt te sveučilište. Riječ je o gradu s bogatom povijesti, prekrasnom arhitekturom i uspješnom kulturnom scenom. Najviše

ŽRNOVNICA

U gradu Mercedesesa

Čak dva izleta tijekom listopada organizirala je Podružnica SUH-a Žrnovnica. Prvo su na prekrasnom jesenskom suncu početkom listopada 2023. uživali u posjetu imotskim jezerima. Domaću vodičkinju Matiju pozorno su slušali i doznali puno toga što prije nisu znali o jezerima. Bilo je tu i prepričavanja raznih događanja iz prošlih vremena koja su povezana sa nastajanje samih jezera. Uz najpoznatije Plavo i Crveno tu su još i Prološko blato, Zeleno jezero, Galipovac, Mamića jezero, ukupno njih čak jedanaest.

Prolazeći kroz predivnu prirodu i vinograde lokalnih vinara stekli su dojam da Imotski nije samo grad Mercedesesa nego i uspješnih poduzetnika, kao i u zadnje vrijeme luksuznih kuća za odmor (većina s bazenom). Na kraju dana su ručali uz prekrasnu rječicu Vrljiku. Već 26. listopada otišli su na izlet u dolinu Neretve, gdje je tura uključivala i berbu mandarina za vlastite potrebe. Nakon

rekreativne berbe ukricali su se u tradicionalne neretvanske lađe, gdje su uživali u predivnoj prirodi, prolazeći kroz rukavce rijeke te nepregledne plantaže mandarina. Nakon ručka, organizirana im je i glazba uživo i ples.

Siniša Marin

SIKIREVCI 100-ti rođendan naše Vikice

Najstarija članica Podružnice SUH-a Sikirevci Viktorija Tresk 1. studenog proslavila je stoti rođendan, a članovi podružnice predvođeni predsjednikom Stjepanom Rakitićem organizirali

su i prigodno slavlje. "Mi vodimo brigu o našim članovima, pa im pomazemo te ih posjetimo i darivamo u ovakvim prigodima", kazao je Rakitić za SB televiziju. Do prije pet godina, Viki kako je zovu od milja, je bila aktivna članica, a sada je počasna članica SUH-a. „Da mi je netko rekao da ću doživjeti ovolike godine ne bih vjerovala“, kazala je Viki. Stoti rođendan baki Viktoriji došao je čestitati i načelnik općine Sikirevci Josip Nikolić, koji je kazao kako se ne sjeća da je itko doživio sto godina u njihovoj općini, te da bi svatko želio doživjeti toliki broj godina, a ostati vitalan, sam hodati i ne ovisiti puno o pomoći drugih, kao što je u slučaju Viktorije. Na odlasku su svi baki poželjeli još puno zdravih godina. A k tome joj je brzojav s ružama uputila i predsjednica SUH-a!

S.R.

DUGO SELO Biskup blagoslovio vino

Zajedno s Crvenim križem i još nekoliko lokalnih udruga, članovi SUH-ove udruge iz Dugog Sela zasukali su rukave te su sudjelovali u humanitarnoj akciji i pripremi čak 650 litara graha koji je 14. listopada 2023. godine podijeljen svim zainteresiranim građanima. No, još veća fešta priređena je za 11. studenog za Martinje, kada je udruga u jednom lokalnom restoranu organizirala proslavu blagdana svetog Martina.

Okupila su se 54 člana, od kojih je jedan bio prurušen u biskupa koji je obavio svoju dužnost i krstio mošt, a imao je i svoje pomagače te članice koje su nosile narodne nošnje. Organizirana je ukusna večera, a u ponudi je bilo i kvalitetno mlado vino koje je dobilo blagoslov od biskupa i dozvolu da se može piti. Sve to začinjeno je i živom glazbom, plesom, pjevanjem i nadasve ugodnim društvom.

M.M.

Kad more svira

Članovi Podružnice SUH-a iz Vrbovca odlučili su iskoristiti bablje ljeto te su 14. listopada 2023. otišli na izlet u Zadar. Tamo ih je dočekalo toplo, sunčano vrijeme, ali ne prevruće, taman idealno za razgledavanje povijesnih znamenitosti. Pa su tako naši penzići šetali ulicama starog grada, nezaobilaznom Kalelargom, obišli crkvu svetog Donata, a svakako u pamćenju će im ostati i unikatna turistička atrakcija, morske orgulje. Pa tako nisu propustili priliku sjesti i uživati u ovoj

umjetničkoj instalaciji i oslušivati što im to more svira. Dakako, bacili su pogled i na obližnji „Pozdrav Suncu“, no s obzirom da je bio dan, nisu mogli uživati u prekrasnoj svjetlosti koju isijava noću. No, i ovako bio je to nezaboravan izlet koji će dugo pamtili. **Z.H.**

RUGVICA Dva izleta, dva kupanja

Članovi Podružnice SUH-a Rugvica proslavili su Martinje 11. studenog 2023. godine u pivnici Kraljevac. Za samo 30 eura članovi su dobili prigodnu gala večeru, neograničeno piće, prijevoz, te uz sve to još i bend koji im je svirao. Zabava i atmosfera je bila odlična. Ranije, u rujnu, članovi su na blagdan Male Gospe otišli na jednodnevni izlet u Mariju Bistricu da bi na povratku svratili u terme Jezerčica gdje su se opušitali u toplim bazenima. Dakako, pošto je bila riječ o cjelodnevnom izletu, organiziran je bio i ručak.

A 26. rujna članovi su otišli i na jednodnevni izlet u Osijek, gdje su obišli stari dio grada, povijesnu Tvrđu, zatim osječku konkatedralu u centru grada, kao i druge kulturne znamenitosti koje im je pokazivao stručni vodič kojeg su angažirali. I taj izlet nije završio bez ručka i kupanja u toplicama, ovaj put na povratku su stali u Bizovac gdje su nakon okrjepe otišli u Bizovačke toplice gdje su se kupali do večernjih sati. **S.S.**

LABIN Isključeni iz tehnološkog napretka?

Nakon odrađenog prvog ciklusa tijekom svibnja/lipnja, u listopadu je završen i drugi dvomjesečni ciklus informatičke obuke članova Podružnice SUH-a Labin, organiziran u okviru projekta Educa 60+, čiji je nositelj Grad Labin, a u partnerstvu s Gradskom knjižnicom koja je osigurala prostor i opremu. Projekt je osmišljen pratiti razvoj i brzinu tehnoloških promjena te uslijed toga dio njih ostaje ili će ostajati isključen u mogućnostima ostvarivanja svojih prava i zadovoljavanja određenih potreba i s vremenom će postajati sve ugroženiji članovi zajednice.

Digitalna pismenost postaje sve važnija životna vještina koja definitivno može obogatiti kvalitetu života starijih osoba. U veseloj i opuštajućoj atmosferi uz dobro druženje, kroz obuku, 24 polaznice i polaznika steklo je znanja o korištenju interneta, stekli su ili povećali znanja o mogućno-

stima korištenja pametnih telefona, javnih online servisa i slično. Odlična voditeljica bila je informatičarka Adriana Batelić. **Eni Modrušan**

DONJI MIHOLJAC Ništa bez čobanca

Članovi Udruge SUH-a iz Miholjca 31. listopada 2023. godine nastavili su tradiciju te opet posjetili HNK u Osijeku. Ovaj put gledali su premijeru predstave „Jom Kipur ili pomirenje“ koja govori o povijesnim traumama koje opterećuju hrvatsko društvo, u kojoj se suvremenost kombinira s biblijskim motivima kazne i progona. A mjesec dana ranije, točnije 23. rujna održano je druženje članova u dvorištu zgrade udruge, čime se proslavio i Dan udruge.

Kako to već nalaže tradicija, kuhao se čobanac, pekle lepinje, a druženje se iskoristilo i za sportsko nadmetanje, pa su se tako natjecalo u kuglanju na visećoj kuglani, kartanju, stolnom nogometu i pikadu. Za čobanac je trebalo izdvojiti simbolična dva eura, a lepinje su bile gratis. Druženje je proteklo u dobroj zabavi i sa puno smijeha. **Z.R.**

VELIKA GORICA Na žitnoj lađi

Pun autobus članova Podružnice SUH-a Velika Gorica uputio se 11. listopada 2023. godine na izlet u mjesto Brođani pored Karlovca. Tamo je uslijedio ukrcaj na repliku povijesnog broda iz 18. stoljeća, tzv. žitnu lađu „Zora“ te su zaplovili rijekom Kupom u 90-minutnu avanturu, putevima prošlog vremena kada se žito prevozilo lađama, rijekama Kupom i Savom. Na taj se način povezivao grad Karlovac s ostatkom Hrvatske te dalekim Temišvarom i Dunavom.

Ovo je jedna je od tri tipa lađi kakve je imao karlovački lađarski ceh, najbogatiji ceh obrtničkog Karlovca iz doba Ilirskog preporoda. Na lađi su penzići imali priliku degustirati i domaće likere i kolačiće, te saznati sve o povijesti Pokuplja, pričama o karlovačkim sirenama, ali i tijekom plovidbe vidjeti ostatke starog željezničkog mosta srušenog u Domovinskom ratu, Pavlinski samostan i Crkvu Majke Božje Snježne u Kamenskom. Izlet je bio pun pogodak, jer su svi članovi istaknuli kako im je ovo bio odličan doživljaj. **S.M.**

Počnite odmah nositi očale protiv UV zračenja

Ako ste stariji od 40 godina i ako ste primijetili da vam je vid ponešto zamagljen, postoji velika vjerojatnost da je tome uzrok katarakta - замуćenje očne leće, treći vodeći uzrok sljepoće i skoro neizbježni pratitelj starenja. Ipak, nema razloga za veliku zabrinutost. Operativni zahvati katarakte toliko su se usavršili da je to postala jedna od najsigurnijih operacija koja u 95 posto slučajeva uspješno vraća vid. Štoviše, postoje dobre vijesti: ima naznaka o mogućnosti prevencije katarakte u nekim slučajevima ili barem da se gubitak vida uspori ili operacija odgodi.

Tijekom procesa starenja u leći ljudskog oka događaju se prirodne kemijske promjene. Osim toga leće su godinama izložene ultravioletnim zrakama iz sunčevog svjetla. I jedno i drugo doprinosi замуćenju leća i nastaje katarakta. Jedna od dvije osobe, u dobi preko 40 godina "zaradi" tzv. senilnu kataraktu. Rane simptome nije uvijek lako uočiti. Boje mogu izgledati mutne, zurenje postaje problem, vožnja noću postaje otežana, jer svjetla nadolazećih automobila trenutno zasljepljuju. S vremenom se vid pogoršava dotle da okolni svijet dotičnoj osobi izgleda kao da hoda kroz jaku maglu ili oblake. Zamućene se leće ne mogu učiniti ponovo bistrima.

Jedino liječenje operacija

U ranim stadijima bolesti osoba će vjerojatno biti u mogućnosti nastaviti sa svojim normalnim radom, posebno ako je zahvaćeno samo jedno oko. S vremenom stanje se pogoršava i preostaje jedini izbor - operacija. Ako je sve prošlo bez komplikacija, danas se zbog operacije katarakte ostaje u bolnici svega dan do dva. Ako se komplikacije i jave, to je obično u 24 sata nakon operacije. U 99 posto slučajeva nakon operacije katarakte takve su osobe kandidati za stavljanje u oko posebnih plastičnih leća, obično odmah nakon što se bolesna, zamućena leća odstrani.

Inače, ovakve umetnute umjetne leće nisu za svaku osobu s kataraktom. Plastične leće su obično za ljude u dobi oko 50 godina ili starije. Poznato je da te leće odlično obavljaju svoju funkciju najmanje 30 godina. Da li se poslije toga događaju neke promjene u njima i koje, za sada se ne zna. Nakon operacije i kontrolnih pregleda kod oftalmologa treba obratiti pažnju na jedan moment. Sunčevo svjetlo i neki oblici umjetnog svjetla koji

sadrže ultravioletne zrake mogu oštetiti mrežnicu u oku, osjetljivi unutarnji dio oka koji sadrži nervne niti potrebne osjetilu vida. Prirodne očne leće zaštićuju retinu od zračenja, međutim, kao što smo rekli, za vrijeme operacije one se odstranjuju.

Stoga takva operirana osoba treba neku vrstu zaštite, smještenu između očiju i sunca. VAŽNO: obične naočale, plastične naočale ili sunčane naočale ne osiguravaju potrebnu zaštitu od ultravioletnih zraka iz sunčevog spektra. Postoje posebne naočale sa bezbojnim ili objenim staklima koje je potrebno nositi. Takve naočale koje ne propuštaju ultravioletne zrake može specijalno napraviti optičar ili se kupe kod specijaliziranih proizvođača.

Riješite se običnih naočala

Nošenje ovakvih naočala na otvorenom može i općenito usporiti nastanak nekih katarakti. Međutim, osoba ne treba čekati dob od 40 godina pa da nosi te naočale. I mladi ljudi u svojim 20-im godinama, ako su u mogućnosti, trebali bi nositi takve specijalne naočale (koje zaštićuju od UV zraka), kako bi spriječili rano oštećenje vida.

Obične sunčane naočale zatamnjuju područje ispred očiju, tako da se zjenice šire pa u oko ulazi tih štetnih zraka čak više nego obično. Općenito, nije preporučljivo za oči, bez obzira da li je obavljena operacija katarakte ili ne, biti izložen pretjeranom ultravioletnom zračenju. Premda veza između ishrane i katarakte nije još čvrsto utvrđena, neki liječnici već pružaju određene preporuke nekim svojim pacijentima na osnovi raspoloživih informacija (u pogledu uzimanja vitamina C itd.).

Uzimajući u obzir do sada postignut napredak, možda će medicinska znanost jednog dana biti u mogućnosti predvidjeti čiji će vid biti poremećen kataraktom. Za sada, takve mogućnosti ne postoje.

Ako imate šećernu bolest, nedostatak nekog enzima, ako uzimate preparat kortizon kroz duže vrijeme, ako ste ozlijedili oko ili ako u obitelji već postoje slučajevi katarakte, tada su šanse da i vi obolite od te bolesti nešto malo veće, nego šanse koje postoje za opću populaciju. Međutim, u većini slučajeva ne preostaje vam ništa drugo nego čekati i vidjeti što će se dogoditi.

dr. Ivo Belan

USAMLJENOST STARIJIH

Čaj i razgovori u vlaku

Dolazak jeseni i hladnijeg vremena znači i sve manje boravka na otvorenom, i zatvaranje u vlatite kuće i stanove. Za starije osobe, pogotovo one koje žive same, to znači i povećanje socijalne izolacije. U zemljama engleskog govornog područja svakog listopada se obilježava tzv. mjesec pozitivnog starenja, a jedna udruga iz Sjeverne Irske odlučila ga je obilježiti na poseban način, organiziranjem „Chat-Tea-Traina“, odnosno druženje starijih od 60 godina uz razgovor i čaj u vlaku.

Organizatori su ideju dobili nakon što su pričali s jednim starijim parom koji drže kafić namijenjen osobama s demencijom. Oni im pričaju o lijepim druženjima iz mladosti gdje su upoznavali druge ljude na putovanjima vlakom. Tako se rodila i ova ideja, te je organizirana linija vlada između Londonderryja i 50 kilometara udaljenog Coleraina. Osim uživanja u razgovorima i čaju, putnicima je organiziran i nastup ukulele benda kojeg čine dvije starije osobe, a nakon toga je uslijedio

i nastup glumačke družine. Još jedan lijep primjer brige za starije osobe, kojeg teško da ćemo skoro vidjeti u Hrvatskoj, u kojoj još nema besplatnih karata za starije osobe.

Suosjećanje, a ne sažaljenje za stare

Cijela se naša zapadna civilizacija, iako je pojedinac osnovna jedinica, zasniva na obitelji. Mi smo društvo obitelji. To ne znači da su pojedinci, koji se iz bilo kojeg razloga odluču na samostalni ili samački život, manje vrijedni. Naprotiv! Mnogi su, ne svojom željom, već stjecajem raznih okolnosti, ostali sami. Ipak, obitelj je prirodna institucija koja se ne može i ne smije pravno razbijati. Do prije više desetljeća podrazumijevalo se za mnoge roditelje da imaju djecu, osobito mušku – kojima bi se ostavila imovina, zato da bi se djeca brinula o njima u starosti, odnosno ostala živjeti s njima do svoje smrti.

Danas većina starijih roditelja zna i prihvaća, da su se vremena promijenila i da djeca trebaju ići svojim putem, svjesni da njihov odlazak od kuće ne znači da im neće materijalno i emotivno pomagati. roditelji i djeca svjesni su da novo doba nosi nova pravila, pa roditelji više ne očekuju da djeca ostanu živjeti s njima. Ipak, podrazumijeva se da, kao što se roditelji brinu o svojoj djeci u doba njihova rasta i sazrijevanja, da su se kad uđu u starost o njima su dužna brinuti njihova djeca. Briga roditelja za djecu i briga djece za starije roditelje su nešto što nam omogućava funkcioniranje i razvoj svakog čovjeka.

Umirovljenica Magdalena, udovica je već više od deset godina. Živi sama, no ima prijatelje s kojima se često druži, ali i kćerku i sina koji žive odvojeno sa svojim obiteljima s kojima je svakodnevno u kontaktu. Često ju posjećuju i redovito se svake nedjelje okupljaju na zajedničkom ručku. Ona je vitalna, nije pod stresom. Dokazano je da stari ljudi, koje redovito posjećuju i zovu djeca, duže žive od onih usamljenih. Usamljenost i stresne životne situacije, najveći su uzroci raznih bolesti i prijevremene smrti. Za razliku od nje, deset godina mlađa Dragica, u stalnom je stresu i teško proživljava svoje umirovljeničke dane i to sve zbog ponašanja njezinog sina. Dragica ima 65 godina, boluje od više kroničnih bolesti i teško se kreće. Prije osam godina sin ju je izbacio iz kuće. Tada je otišla živjeti kod svoje majke, koja je međuvremenu umrla, a svoj dio kuće ostavila je unuku, sinu od Dragice, koja je tako postala njegov podstanar. Iako mu je sudski, nakon njezine tužbe, naloženo da ima obveze prema majci, on se toga ne pridržava.

Žalosan je da moraju postojati zakoni kojima je regulirana obveza roditelja prema djeci i obrnuto, djece prema starijim roditeljima. Velikoj većini ljudi ne treba država reći koje su njihove obaveze. Ali zakoni moraju postojati zbog neodgovorne manjine. Na žalost, takvih je sve više. Ljudi srednje generacije, a to su upravo oni koji imaju stare roditelje, zaokupljeni su svojim obiteljima i borbom za egzistenciju, pa često zaboravljaju na svoje roditelje.

Tužna je i priča jednog starijeg bračnog para. Njihov sin odrekao ih se prije sedam godina. Pravi razlog do danas nisu saznali. U međuvremenu, od tuge i stresa, otac je doživio moždani udar, a i majci je zdravlje narušeno. Cijeli su se život brinuli za troje djece, ne sluteći da će im sin prirediti veliku bol i to bez razloga. Osim sina imaju i dvije kćerke koje su udate i pomažu im koliko mogu. Zauzeti vlastitim obvezama i problemima, ljudi se najčešće usredotoče isključivo na financijsku potporu starim roditeljima, zaboravljajući da je to samo mali dio potreba ljudi u trećoj životnoj dobi. Toga je bio svjestan Božidar koji je napustio posao u gradu i vratio se u rodno selo, da njeguje teško bolesnu majku. On je samozatajni heroj i dokaz bezgranične ljubavi prema staroj majci, ne želeći da njegova majka bude ovisna od pomoći drugih ljudi. Stoga, djeca starijih roditelja ne bi smjela biti lijena, već nazivati svoje stare roditelje barem jednom dnevno i posjećivati ih što češće. To će roditeljima puno značiti, jer ljude u godinama najviše od svega zanimaju emocije i međusobni odnosi, što im pomaže da žive dulje!

Rijetko se koji roditelj, kojemu je stalo do sreće svoje djece, u poznim godinama želi osjećati kao njihov teret, no postoje načini kako mogu ostati neovisni i sretni, a da pritom djeca znaju da su sigurni. Jedan moj susjed, osim što često tijekom tjedna navrati kod stare majke u njezin stan, obavezno ponedjeljkom poslijepodne, zajedno sa svojom ženom, uživa kod majke uz kavu u ugodnom razgovoru. Osobe treće životne dobi moraju znati da uvijek mogu računati na svoju djecu i tada će se osjećati sigurnije. Poznato je da stariji ljudi najradije ostaju u vlastitim domovima. Radije, nego da odu u ustanove koje brinu o starijim osobama. Normalno je da se u svom stanu ili kući osjećaju najugodnijega, a na djeci je da se pobrinu za njihovu sigurnost.

Prema jednom istraživanju otočani su svjesni i suglasni činjenicom da djeca moraju otići s otoka zbog školovanja i zapošljavanja. Vesele se kada im dođu u posjet, a često još svoju djecu pomažu i materijalno i *u naturi*. Male otočne zajednice su dobro povezane i međusobno se pomažu. Kako mi je rekla šjora Tonka; „Cilo misto je moj dnevni boravak, jer na putu do dućana ili crkve uvijek nekoga sretnem, s nekim porazgovara“. Slično je i u malim mjestima. U gradovima je pak veća otuđenost, iako je tamo veći izbor umirovljeničkih domova, ali i manje se susjedi brinu jedni o drugima.

Prije nekoliko desetljeća, osobito u manjim mjestima, gotovo je bila sramota smjestiti stare roditelje u umirovljenički dom, a nepoželjna nužnost ostaviti ih u obiteljskoj kući i otići u novi dom sa svojom obitelji. No, vremena se mijenjaju i život u Hrvatskoj sve više postaje nalik životu u zapadnoeuropskim zemljama u kojima je, odavno normalno, da odrasla djeca ne žive s roditeljima.

Jedna sociologinja kaže da je za starije osobe možda najbolje da, dok god mogu, ostanu živjeti u svom kućanstvu uz izvaninstitucionalnu pomoć u kući, jer preseljenje je za njih stres, a odlazak u dom bilo bi najbolje obaviti kada oni to osobno žele, dok su još zdravi i dok se lakše mogu prilagoditi novoj sredini. Ako ih se seli kad se ozbiljno razbole, to je za njih stresno i teško se prilagode na novu okolinu, osjećaju se odbačeno i kao da su poslani umrijeti.

Komunikacija sa starijim roditeljima često zna biti zamorna. Zbog generacijskog jaza, nerijetki su konflikti, ali i nesporazumi raznih vrsta. Moja prijateljica Jasenka, umirovljena profesorica, koja se prije nekoliko godina, nakon razvoda, doselila kod majke udovice, i koja skoro svakodnevno, osim staroj majci, pomaže kćerki i unucima na drugom dijelu grada, kaže da se ne smije ulaziti u konflikt. „Sa starijim roditeljima često morate postupiti kao s malim djetetom, strpljivo“, naglašava Jasenka i kaže da djeca moraju pokazati suosjećanje, ali ne i sažaljenje. A ona je sada istovremeno i kćerka, i majka i baka. I o svima se brine s puno ljubavi!

Drenka Gaković

Ukidanje obiteljske mirovine zbog sklapanja braka

Pitanje: U obiteljskoj sam mirovini po pokojnoj majci jer sam invalid. Rekli su mi da ću izgubiti mirovinu ako se oženim. Ja bih se ženio jer bi tako lakše mogao živjeti i bio bih zadovoljniji. Mirovina mi je jako mala i teško živim sam. Što mi savjetujete? **(B.A., Osijek)**

Odgovor: Sukladno odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju, sklapanje braka ili izvanbračne zajednice važno je samo za osobe koje ostvaruju obiteljsku mirovinu po ranijem bračnom ili izvanbračnom partneru. Vi ostvarujete obiteljsku mirovinu po majci i to temeljem vašeg invaliditeta i Vaše bračno stanje nema nikakvog utjecaja na vašu obiteljsku mirovinu. Dakle, ukoliko sklopite brak to neće biti razlog zbog kojeg bi izgubili pravo na mirovinu.

Da li moram na liječnički za vozačku nakon 65. godine

Pitanje: Poštovani, ističe mi vozačka jer navršavam 65 godina i moram ju produljiti. U novinama su natpisi koji me zbunuju. Da li ću morati na ponovni liječnički pregled i da li će mi vozačka biti ograničenog trajanja? **(Ž.M., Zagreb)**

Odgovor: Prema važećim propisima vozačka dozvola izdaje se s trajanjem od 10 godina. Ukoliko nemate zdravstveno ograničenje određeno i upisano prilikom izdavanja vaše vozačke dozvole, niste obavezni ići na nikakav liječnički pregled za produljenje vozačke dozvole. Prema informacijama iz medija vidljivo je da se radi samo o prijedlozima za promjenu propisa i mogućem usklađivanju s EU propisima. Međutim za sada nema nikakvih promjena i nema informacija da se promjene propisa pripremaju. Dakle, niste obavezni ići na liječnički pregled kod produljenja vozačke dozvole samo zato što imate 65 i više godina.

Majka sklopila ugovor o doživotnom iako je godinama dementna

Pitanje: Majka je prije 10 godina sklopila ugovor o doživotnom uzdržavanju s bratom. Mi ostali nismo to znali i tek smo nedavno pronašli ugovor kad je majka otišla u dom koji si sama plaća. Majka je dementna već dugi niz godina i sada je potpuno izgubljena. Ugovor je sklopila putem odvjetnika punomoćnika, a svi mislimo da nije niti znala što potpisuje i kakvu punomoć daje. Ona nam ne može ništa objasniti o tome i ne sjeća se punomoći niti ugovora. Ugovor je vrlo općenit i ne vidimo da postoji neka korist za mamu, a ona daje svu svoju imovinu bratu. Mi ostala djeca željeli bi poništiti taj ugovor iako brat tvrdi da je majka to željela i razumjela. Što možemo učiniti? **(D.C., Vrbovec)**

Odgovor: S obzirom na protek vremena od sklapanja ugovora do danas, imate mogućnost pokretanja parnice za ništetnost ugovora ukoliko imate čvrste dokaze da je majka bila nesposobna za rasuđivanje dok je potpisivala punomoć i sklapala ugovor. Potrebna vam je medicinska dokumentacija o stanju vaše majke i svi ostali dokazi i svjedoci da ona nije znala što potpisuje. Također treba utvrditi sadržaj punomoći jer u njoj moraju biti navedena ovlaštenja i okvir za sklapanje ugovora o doživotnom uzdržavanju i to bi trebala biti tzv. „specijalna punomoć“. Protek vremena i činjenica da majka nije osoba lišena poslovne sposobnosti ne idu vam u prilog. Radi se o teškom i zasigurno dugotrajnom parničnom postupku i svakako trebate pomoć kvalificiranog odvjetnika.

Bez obzira na moguću parnični postupak savjetujemo vam da kod nadležnog centra za socijalni rad pokrenete postupak u pogledu lišenja poslovne sposobnosti za vašu majku, sve u svrhu njezine zaštite. Također treba utvrditi da li se ugovor izvršava u pogledu prava Vaše majke, kakva god ona bila, a ako majka nije dobila nikakvo uzdržavanje tim ugovorom, to je još jedan razlog da se ugovor preispita. U konačnici da se vidi da li se možda radi i o kaznenom djelu prijevare na štetu starije i nemoćne osobe umanjene sposobnosti za rasuđivanje.

Pravo na besplatan prijevoz

Pitanje: Prošle godine sam imala pravo na besplatan prijevoz umirovljenika u Zagrebu, a ove godine sam dobila povećanje mirovine i dodatak iz mirovine muža pa mi je to ukinuto. Mislim da to nije u redu, jer je država obećala pomoći starijim umirovljenicima, a ja imam 70 godina i još uvijek su mi primanja preniska za troškove života. Mogu li se žaliti i koja su mi prava za besplatni prijevoz? **(B.B., Zagreb)**

Odgovor: Pravo na besplatni gradski prijevoz, kao i neka druga prava, dio su sustava socijalne skrbi gradova i općina. Ta prava samostalno određuje i propisuju gradovi i općine i javno ih objavljuju u svojim službenim glasilima. Grad Zagreb je donio svoju Odluku o socijalnoj skrbi (Službeni glasnik Grada Zagreba 22/22, 29/22, 8/23 i 30/23) i sukladno toj Odluci određeni su imovinski cenzusi za besplatni gradski prijevoz. Grad Zagreb ovlašten je svojom Odlukom mijenjati cezuse za ostvarivanje prava i samostalno donositi odluke o tome tko ima to pravo na besplatni gradski prijevoz. Vaše je pravo da se žalite na nepovoljnu odluku, ali je temelj za ostvarivanje besplatnog prijevoza umirovljenika u gradu Zagrebu imovinski cenzus, pa Vaš prigovor vjerojatno neće biti uvažen.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo pravosuđa i
uprave

Projekt „Pravni savjeti za starije osobe
– pomicanje granica“ financiran je sred-
stvima Ministarstva pravosuđa i uprave.

pravni
savjeti

Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovanje
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797
e-mail:
suhsavjetovaliste
@gmail.com
ili
[https://www.suh.hr/
savjeti/pitaj-pravnika/](https://www.suh.hr/savjeti/pitaj-pravnika/)

Mato Smernjak, predsjednik Podružnice SUH-a Gornja Dubrava

Ovakvo usklađivanje mirovina je nepravedno

„Čovjek dok je mlad, može mijenjati školu, fakultet, drugo radno mjesto, a mi umirovljenici nemamo kud, tu smo gdje jesmo“

Mato (76) je rođen u Farkaševcu pored Bjelovara, te je s pokojnom suprugom Danicom dobio dvoje djece. Kći Gordana (50) radi administrativne poslove u Hrvatskom saboru, dok mu sin Kristijan (45) radi kao upravni pravnik u policiji. Gordana ima dva sina, od 27 i 25 godina, a Kristijan sina od 12 godina. Upitali smo ga da li kao djed pomaže u čuvanju unuka i oko školskih obveza.

„Ma, on je sada već veliki, pa mu ne treba čuvanje, ali prije dok je bio manji sam ga znao pričuvati. A više on pomaže meni nego ja njemu, pogotovo s tehnologijom, jer danas bez tehnologije ne možete ništa“, sa smiješkom će Mato.

Iako je po struci automehaničar, nije se samo tim poslom bavio cijeli radni vijek. Naime, nakon 20 godina rada u struci prešao je u trgovinu gdje se zadržao još 23 godine, te je s ukupno 43 godine staža 2012. godine otišao u mirovinu. Kao trgovac je radio prvo kao prodavač, ali onda i kao poslovođa desetak godina.

„Kao radnik sam, kako je to bilo u ono doba uobičajeno, također bio i član sindikata. No, kad sam otišao u mirovinu dosta sam se pasivizirao, praktički 7-8 godina sam bio neaktivan. Ali su me prijatelji onda nagovorili, pa s nama malo u mjesnu, pa na druženje s umirovljenicima, pa na koji izlet, te sam tako prije četiri godine postao član SUH-a, a godinu nakon toga i predsjednik Podružnice SUH-a Gornja Dubrava“.

Glavne aktivnosti u podružnici svode se na druženja, bilo uz glazbu svakog trećeg petka u mjesecu, kada na plesnjake dolaze kolege i iz drugih podružnica, bilo druženje svake srijede uz kavu i kartanje bele. Upitali smo Matu i kakva je kvaliteta života njegovih članova te je li im dovoljno živjeti od mirovine.

„A kaj bi bila dovoljna, svi imamo tu negdje, prosječnu mirovinu. Tako i ja imam 530 eura. Snalazimo se, ponekad nam djeca pomognu, ali ne mogu ni oni puno, jer i oni imaju već svoju djecu. Ima par njih koji su radili u inozemstvu pa im je lakše. Ali koliko god smo mi penzići „jadni“ s mirovinama, za druženje nikad ništa ne fali, ima kave, pića, sokova. Uvijek se nađe, lako se dogovorimo, ti donesi sok, ti kolače, ti vino. Skromni smo, i onda nam ničeg ne nedostaje“.

A tijekom druženja i razgovora s umirovljenicima najviše se debatira oko zdravlja, kaže Mato, pa se ponekad od crnog humora i padne u smijeh kad netko izjavi da je naručen za pregled u 2025. godini. Zvuči kao vic, ali je to realnost, dodaje. Naravno, nezaobilazne teme razgovora penzića su i niske mirovine.

„Prema ovom kako se vodi politika prema umirovljenicima, jako teško da će se išta popraviti u našem standardu, ne vidi se svjetlo na kraju tunela. Sve je stalno u nekim obećanjima, kaplje, kaplje, ali sve je to skupa slabo. Čovjek dok je mlad, može mijenjati školu, fakultet, drugo radno mjesto, a mi umirovljenici nemamo kud, tu smo gdje jesmo“.

Mato nam kaže i da se svi njegovi članovi nadaju da će Vlada ispuniti nedavne SUH-ove zahtjeve, i svi pričaju o 13. mirovini, ali su i dalje skeptični da će biti išta od toga. Kritizira i dosadašnji način usklađivanja mirovina.

„Nije pošteno da se usklađivanja provode samo u postotku, pa tako onaj koji ima manje dobije malo, a onaj koji ima više, dobije puno. To nije najpravednija raspodjela. I onda u sljedećem usklađivanju se na tako uvećane iznose opet

svima daje isti postotak te se razlika akumulira.“

Osim niskih mirovina, kao jedan od najvećih problema mirovinskog sustava Mato i njegovi članovi vide penalizaciju prijevremenih umirovljenika.

„Nevjerojatno je da netko može raditi samo 15 godina i otići u starosnu mirovinu sa 65 godina života, a netko tko je rintao cijeli život i skupio na primjer 38 godina staža i otišao u prijevremenu mirovinu, doživotno se penalizira. Zbog toga bi definitivno trebalo ukinuti doživotno kažnjavanje, i to čim osoba ispuni uvjet dobi za starosnu mirovinu.“

Kao jedan od problema organiziranja rada u podružnici Mato navodi i kako oni „boljestojeći“ i visokobrazovani umirovljenici u pravilu nisu članovi.

„Nažalost, neki bivši liječnici, odvjetnici ili drugi visokobrazovani umirovljenici nisu naši članovi iako žive u našem području. Jednostavno, imaju dovoljno novca, pa si valjda organiziraju život na svoj način i ne muče brigu većine umirovljenika. Idu s obiteljima na izlete i putovanja u druge države te ih ne zanima toliko borba za prava umirovljenika, što je naravno šteta, jer bi nam mogli puno pomoći“.

Za kraj smo ostavili i malo lakše teme, pa smo upitali Matu kako se on i njegovi članovi najviše opuštaju.

„Često odemo u lagane šetnje, što jasno ovisi o tome koliko nam dozvoli zdravlje i naše noge. Naravno, druženje je broj jedan, jer kad imaš s nekim podijeliti razmišljanja, šale, odmah je kvaliteta života drukčija. Prijašnjih godina smo često išli i na izlete, no korona nas je sve malo ukočila, te smo sada ponovno lagano počeli s organiziranjem“, kazao nam je za kraj Mato.

Igor Knežević